ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

№ 60 (10.486).
1993 йил 25 май сешанба
Нархи 8 сўм.

1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН НАШР ЭТИЛМОҚДА.

Вилоят ижтимоий–сиёсий газетаси

СЕШАНБА, ПАЙШАНБА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ.

АЖДОДЛАРДАН МЕРОС ДЎСТЛИК

ҲИНДИСТОН БОШ ВАЗИРИ НАРАСИМХА РАОНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИГА ТАШРИФИ

23 май куни Ҳиндистон Республикаси Бош вазири Нарасимха Рао расмий ташриф билан Тошкентга келди.

Ўзбекистон ва Ҳиндистон давлат байроқлари билан безатилган Тошкент аэропортида ҳурматли меҳмонни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов, Республика Бош вазири Абдулҳошим Муталов, Ташқи ишлар вазири Содиқ Сафоев, Тошкент шаҳар ҳокими Адҳамбек Фозилбеков ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

ХАЙРЛИ ТАДБИР

Ҳиндистонлик меҳмонларнинг ташрифи жуда хайрли ишдан бошланди. Ислом Каримов ва Нарасимха Рао жанобi олийлари Ҳиндистоннинг собиқ Бош вазири Лаъл Баҳодир Шастри Ҳиндистон ва Покистон мамлакатлари ўртасидаги сулҳ ҳужжатини имзолаш учун 1966 йилда Тошкентга ташриф буюрган чоғида яшаган масканда бўлиб, унинг шарафига ўрнатилган ёдгорлик пойига гуллар қўйишди. Маросимда халқлар ўртасида тинчлик ўрнатишга беқиёс ҳисса қўшган йирик жамоат арбобининг порлоқ хотираси ёдга олинди. Маълумки, Лаъл Баҳодир Шастри Ҳиндистон тарихидаги бу муҳим ҳужжатни имзолаганидан сўнг Тошкентда оламдан кўз юмган эди. Шу ўринда Нарасимха Рао жанобларининг қуйидаги сўзлари ёдга келади: Лаъл Баҳодир Шастри ҳамиша барҳаёт, чунки у Ҳиндистон халқининг тинчлик ҳақидаги эзгу ниятини амалга оширди.

Сўнг Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Ҳиндистон Бош вазири Нарасимха Раога совғалар тақдим этди. Ўша куни Президент Ислом Каримов ва Ҳиндистон Бош вазири Нарасимха Рао яккама-якка мулоқотда бўлдилар.

Бу пайтда ҳар икки мамлакат расмий делегациялари ҳам ўзаро музокараларни бошлади. Музокараларда икки мамлакат ўртасида имзоланажак ҳужжатлар хусусида фикрлашилди.

МАКТАБДАГИ УЧРАШУВ

Ҳиндистон Бош вазири Нарасимха Раонинг сафар дастури ғоят тиғиз ва сермазмун тузилган эди. Олий мартабали меҳмон Тошкент шаҳридаги ҳинд тилига ихтисослашган 24-мактабга ташриф буюрди. 1956 йилда Ҳиндистоннинг йирик давлат арбобларидан бири Жавоҳарлаъл Нерунинг Ўзбекистонга ташрифи муносабати билан ушбу мактабга асос солинган эди.

Мактаб ҳовлисида мартабали меҳмонни ўқувчилар гулдасталар билан кутиб олдилар. Бош вазир ҳинд халқининг улуғ фарзанди, йирик давлат ва жамоат арбоби Л. Шастри ҳайкали пойига гуллар қўйди ва унинг руҳини ёд этди.

Меҳмонлар мактабдаги Ҳиндистон Республикаси ҳаёти ҳақида ҳикоя қилувчи музейни ҳам томоша қилдилар.

Шундан сўнг Ҳиндистон Бош вазири билан мактаб жамоасининг учрашуви бўлди. Ўқувчилар ҳинд мусиқа ва рақсларини ижро этиб, йиғилганларни хурсанд қилишди.

ИНСТИТУТГА ТАШРИФ

Ўзбекистон Фанлар академиясининг Абу Райҳон Беруний номидаги шарқшунослик институти кўп йиллардан буён Ҳиндистон тарихи, қадимий қўлёзмалари билан боғлиқ илмий-тадқиқот ишларини олиб бормоқда.

Ҳиндистон Республикаси Бош вазири Нарасимха Рао мактабдаги учрашувдан кейин Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ҳамроҳлигида ана шу йирик илм масканига ташриф буюрди.

Ўзбекистон Фанлар академиясининг президенти М. Салоҳиддинов мамлакатимизнинг йирик фан арбоблари, ҳиндшунос олимлари номидан Бош вазирни қутлади.

Институт директори А. Ўринбоев меҳмонларни институт тарихи ва фаолияти билан қисқача таништирди. Сўнг Бош вазир жанобларига Ҳиндистоннинг йирик давлат ва жамоат арбоблари, олимлари, шоир ва ёзувчилари асарларининг республикамизда нашр қилинган нусхалари совға сифатида тақдим этилди.

Олий мартабали меҳмон кўрсатилган иззат-икром учун миннатдорлик билдириб, бу ерда сақланаётган қадимий қўлёзмалар билан танишди ва институтнинг хотира дафтарига ўз дастхатини ёзиб қолдирди.

ДЎСТЛИК УЙИ

Ҳиндистон Бош вазири Нарасимха Рао ташрифининг иккинчи куни ҳам хайрли тадбир билан бошланди. Бош вазир жаноблари Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ҳамроҳлигида пойтахтнинг «Ўзбекистон» кўчасидаги Ҳиндистон элчихонаси янги биносининг қурилиши бошланиши муносабати билан ўрнатилган ёдгорлик лавҳаси очилиш маросимида иштирок этди.

Ҳиндистоннинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Далип Мехта маросимни очиб, йиғилганларни ушбу тарихий воқеа билан қутлади.

— Бу ерда қурилажак элчихона биноси ўзбек ва ҳинд халқларининг дўстлик уйи бўлади,— деди Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов.— Келажакда амалга ошадиган сиёсий, иқтисодий ва маданий алоқаларимизнинг ривожланишига катта ҳисса қўшади. Элчихона вакилларига бу борада катта муваффақият тилайман.

Ўз навбатида Ҳиндистон Бош вазири янги элчихона қурилишига Тошкентнинг энг кўркам кўчасидан жой ажратилгани учун Президентга миннатдорлик изҳор этди, элчихона, ҳақиқатан ҳам, икки халқнинг дўстлик маскани бўлиб қолишига ишонч билдирди.

Ўзбекистон Президенти ва Ҳиндистон Бош вазири янги элчихона биносининг лойиҳаси билан танишдилар. Шундан сўнг Ислом Каримов ва Нарасимха Рао жаноблари ёдгорликнинг мармар лавҳасини очдилар.

ХОРАЗМ ЗИЁРАТИ

Ўша куни Нарасимха Рао бошчилигидаги расмий делегация аъзолари Хоразмни зиёрат қилдилар.

Меҳмонлар қадимий Хиванинг тарихий обидаларини томоша қилдилар. Кўҳна арк дарвозахонасида бир пиёла чой ичдилар.

Хоразм вилояти ҳокими М. Жуманиёзов азиз меҳмонлар шарафига зиёфат уюштирди. Ўша куни меҳмонлар Тошкентга қайтишди. Сафар чоғида уларга республикамиз Бош вазири А. Муталов ҳамроҳлик қилди.

(ЎзА).

● Суратларда: Ҳиндистон Республикаси Бош вазири Нарасимха Рао ташрифи кунларида бўлган учрашувлардан лавҳалар.

Р. Нуриддинов ва Ф. Қурбонбоев (ЎзА) суратлари.

СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН

Тошкент вилояти хотин-қизлар қўмитасининг вилоят аёллари, барча аҳолисига

МУРОЖААТИ

Муҳтарам онахонлар, азиз опа-сингиллар!

Қадрли юртдошлар!

«Ўзбекистон — келажаги буюк давлат!» Муҳтарам президентимиз И. А. Каримовнинг чуқур ишонч билан айтган бу сўзлари Ўзбекистон Республикаси ҳар бир фуқаросининг қалбларига жо бўлди. Улар Ватанимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш, уни жаҳоннинг ҳар тарафлама тараққий этган давлатлар қаторига олиб чиқиш учун куч-ғайратлари, билим ва истеъдодларини аямай меҳнат қилмоқдалар.

Иқболи ва истиқболи порлоқ давлатимизнинг келажаги ёшлар қўлида. Шу боисдан ҳам ҳурматли президентимиз уларни камол топтириш ҳақида чексиз ғамхўрлик кўрсатиб, «Соғлом авлод учун» орденини таъсис этдилар.

Ёш давлатимизнинг биринчи ордени навқирон авлодни вояга етказишга бағишланганлиги улкан рамзий маъно касб этади. Зеро, соғлом авлод — бу ватанпарвар ва халқпарвар, ҳалол ва пок, адолатли, чуқур билимли, аъло хулқли, ҳар томонлама камол топган, маънавий ва жисмоний баркамол инсондир.

Соғлом авлодни камол топтириш Сиз, мунис ва меҳрибон оналардан улкан фидойиликни талаб этади. Бахтиёр эртанги кунимизнинг тақдири фарзандларингиз қўлида эканлигини ҳамиша ёдда тутинг. Улар Ўзбекистон Республикасининг муносиб фуқаролари бўлиб етишишлари учун ўз масъулиятингизни дилдан ҳис этишингизга ишончимиз комил.

Ҳурматли халқ таълими ходимлари, тарбиячи ва муаллимлар! Илм-фаннинг ҳамма соҳаларида инқилобий ўзгаришлар рўй бераётган бугунги кунда давлат ва миллат равнақи энг замонавий, билимли, истеъдодли ва иқтидорли, юқори малакали мутахассислар ва ходимларга кўп жиҳатдан боғлиқдир. Шундай экан, ёшларимиз таълим ва тарбияси даражасини сифат жиҳатдан юқори поғонага кўтарайлик. Уларнинг замонавий фанларни эгаллашлари учун барча чораларни кўрайлик. Йигит-қизларимиз замонавий билимларни чуқур эгаллашлари билан бирга халқимиз маданий меросини, қадриятларини кўз қорачиғидай асрасин.

Биз Сизларга мурожаат этаяпмиз, қадрли корхона ва хўжаликлар раҳбарлари, тадбиркорлар, юрт иқболи учун фидойилар!

Ўқув юртларимиз энг замонавий техника, бошқа таълим воситалари билан жиҳозланиши, ёшларимизнинг билим эгаллашлари учун шарт-шароитлар яратилиши сизларнинг саховатингиз, мурувватингизга ҳам боғлиқ. Сизлар ўқув юртларини оталиққа олиб, уларда таълим-тарбия ишларини яхшилаш ишига амалий ёрдам кўрсатаётганликларингизни миннатдорчилик билан таъкидлаган ҳолда бу хайрли ҳаракат кўламини янада кенгайтиришларингизга умидвормиз.

Қадрли хотин-қизлар қўмиталарининг фаоллари!

Ҳар бир меҳнат жамоаси, турар жойларда «Соғлом авлод учун» ҳаракатини кенг қулоч ёйдирайлик. Бу ҳаракатнинг моҳияти ва мақсадини дугоналаримиз, опа-сингилларимиз, онахонларимиз, барча хотин-қизларга кенг тушунтирайлик. Улар ҳам сафларимизга қўшилишсин. Соғлом авлодни тарбиялаш — буюк давлатимиз бунёдкорларини вояга етиштириш эканлигини чуқур ҳис этайлик, ёдда тутайлик.

Бу мурожаат Тошкент вилоят хотин-қизлар қўмитасининг 1993 йил 20 майдаги йиғилишида қабул қилинган.

ТОЖИК ТИЛИДА НАШР ЭТИЛДИ

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» рисоласи республикамиз аҳолиси ўртасида тобора катта қизиқиш уйғотмоқда, меҳнат жамоалари ва ижодий уюшмаларда, миллий-маданий марказларда, илм масканларида ўрганилмоқда. Жумҳуриятимизда яшаётган тожикзабон аҳоли бу китобни она тилида ўқиш имконига эга бўлди. Китобни «Ўзбекистон» нашриёти чоп этди.

(ЎзА).

ЎРТАЧИРЧИҚ ХАБАРЛАРИ

● БУ ЙИЛГИ баҳорнинг серёғин келиши, ғўзага ишлов беришни оби-тобида ўтказишни бирмунча қийинлаштирди. Шу боис ТИИИМСХ ўқув хўжалиги директори Зокир Пўлатов ноқулай об-ҳаво шароитида ҳам ғўза парваришини сифатли олиб бораётган дала меҳнаткашларини рағбатлантириш учун алоҳида буйруқ чиқарди. Шунга асосан ҳар гектар ерга сифатли ишлов берган механизаторнинг ойлик иш ҳақига 50 сўм, ишчиларга эса 700 сўмдан қўшимча ҳақ берилмоқда.

● Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазирлиги тиббиётни хусусийлаштириш борасида дастлабки қадамларини қўймоқда. Хусусан, яқинда вилоятимиздаги икки тиббий муассасани хусусийлаштиришга рухсат берилди. Улардан бири Юқори Чирчиқ районида бўлса, иккинчиси Ўрта Чирчиқ районидаги Ғалаботир қишлоқ фельдшерлик-акушерлик пунктидир. Бу саломатлик маскани мудири Ўтабек Шертоев бош бўлган жамоада аҳолига пуллик хизмат кўрсатиш йўлга қўйилган. Мутасаддилар тиббиёт муассасаларини алоҳида шахсларга сотиш қишлоқ аҳли саломатлигини яхшилашга кўмак беради, деб умид қилмоқдалар.

● ТЎЙТЕПАЛИКЛАР «Зангори экран» устахонаси ишчиси Анатолий Тельмановни қўли гул уста сифатида яхши билишади. У эллик беш ёшдан ошган бўлишига қарамай ҳамон тетик ва бардам. Бунинг сабабини сўраганларга эса Анатолий Тельманов шундай жавоб қилади: «Бунинг сабаби оддий. Ўзим Тўйтепада ишласам-да, Тошкентда яшайман. Ҳар куни ўттиз чақиримлик келадиган масофани велосипедда босиб ўтаман. Бунинг учун бор-йўғи 1 соат-у, 15 минут вақт сарфлайман».

Дарҳақиқат, ҳар куни ишга велосипедда қатнаб, уста икки томонлама фойда кўраяпти. Яъни транспортларда йўл ҳақининг ошиб бораётганини ҳисобга олганда анча-мунча маблағ иқтисод қилиняпти. Яна энг муҳими саломатлик учун катта фойда беряпти, дейиш мумкин.

Т. ҲАКИМОВ.

● Атроф муҳит муҳофазаси–умумхалқ иши

БЎСТОНЛИҚ БЎСТОНЛИГИЧА ҚОЛСИН

БЎСТОНЛИҚ номига яраша ажойиб бир бўстон. Қиёфаси, гўзал табиати қанчалик ҳузурбахш эканлигини таърифлашнинг ўзи мушкул. Айниқса, ҳозирги баҳор фасли охирларида ниҳоятда жозибали, мафтункор. Унинг ўрмонзорлари, боғлари, мевазорлари, яйловлари, тоғлари ва уларнинг ёнбағирлари бир қарашдаёқ кишига қандайдир енгиллик, яхши кайфият бахш этади. Бирйўла уч фаслни кўрасиз бу ерда. Ёзнинг дастлабки ноз-неъматлари пишиб етилмоқда, баҳор гуллари қийғос очилиб ётипти, шарқираб оқаётган зилол сувлару тоғ чўққиларидаги оппоқ қор ва музлар нигоҳингизни жалб қилади.

Табиати шундай такрорланмас, ноёб диёрнинг табиий бойликларини айтмайсизми? Уларни санаб саноғига етолмайсан. Айни вақтда бу туман ва унга туташган Паркент тумани ниҳоятда бой ва турли-туман табиий-иқлимий ресурсларга эга. Бу ерда меҳнаткашларнинг оммавий дам олишини уюштириш, уларни соғломлаштириш, саёҳатчиликни, тоғчанғи ва спортнинг бошқа турларини йўлга қўйиш ва ривожлантириш мумкин.

Шу туфайли ҳам бу минтақани фақат Тошкентнинггина эмас, айни вақтда республикамиз ўпкаси, деб аташмоқда. Унинг яшил бойликлари ҳавога аралашган қанчадан-қанча заҳарли моддаларни ютиб, инсон, қолаверса барча жониворлар учун тозалаб бермоқда. Бўстонлиқнинг бундай хусусиятини ҳеч нарса билан ўлчаб бўлмайди.

Бироқ кейинги ўн йилликларда шундай бир беқиёс табиат гўшасига ҳам қайтариб бўлмас даражада катта зарар келтирилмоқда. Оқибати ўйланмай барпо этилган саноат корхоналари, карьерлар, бўлар-бўлмасга пала-партиш қуриб ташланган дам олиш минтақалари, профилакторийлару пансионатлар, болалар оромгоҳлари ва бошқа турли-туман сон-саноқсиз шундай иншоотлар бу ерга ўзининг салбий таъсирини ўтказмоқда. Табиатга путур етказмоқда, атроф муҳитни ифлослантираяпти, ҳавони турли заҳарли моддалар билан булғатмоқда. Ҳозирга келиб биргина Бўстонлиқда жойлашган ва атроф-муҳитга озми-кўпми зарар келтираётган корхоналар, ташкилотлар, муассасалар сони уч юз элликтадан ошиб кетди.

(Давоми 2-бетда).

БИР КОРХОНА ЯНГИЛИКЛАРИ

● АНГРЕНДАГИ ижара кулолчилик комбинатининг байналмилал жамоаси ҳозирги оғир иқтисодий, илгариги корхоналараро алоқаларга путур етган бир шароитда ҳам дуруст ишламоқда. Ишлаб чиқариш жараёнлари туну-кун узлуксиз давом этаяпти. Ишчи-хизматчилар илғор усулларни қўлланишга, ишлаб чиқаришнинг кўрсаткичларини яхшилашга ёрдам берадиган бошқа омиллар ва имкониятлардан фойдаланишга катта эътибор бермоқдалар. Айниқса, ҳар бир ишчи-хизматчининг меҳнати миқдори ва сифатидан моддий манфаатдорлигини ошириш, бунинг устига ижара усулида ишлаш уларнинг ишга бўлган муносабатини тубдан яхшилади. Ҳар бир кулолчи ўз иш ўрнида баракали ишлашга астойдил ҳаракат қилмоқда. Шунга қараб иш ҳақи олаяпти.

Бундай тартибнинг қўлланилиши жамоа меҳнат фаолияти натижаларининг самарали бўлишига ҳам олиб келмоқда. Белгиланган режалар тўла ва зиёдаси билан бажариляпти. Буюмлар ишлаб чиқаришнинг ўтган биринчи чоракка мўлжалланган топшириғи 102 фоиздан ошириб уддаланди. Харидоргир ўтга чидамли ғишт ишлаб чиқариш ҳам миқдор жиҳатидан кўпайиб бормоқда. Бу маҳсулот тайёрлаш бўйича режа 107 фоиз атрофида уддаланди. Буюртмачиларга бундай қимматли қурилиш материалидан 600 минг дона етказиб берилди. Сопол плиталар тайёрлаш 104 фоизни ташкил этди. Санитария-техника мақсадлари учун ишлатиладиган плиталар ишлаб чиқариш топшириғи тўла адо этилди. Бошқа маҳсулот турларини тайёрлашда ҳам шундай кўрсаткичларга эришилди. Натижада икки ой мобайнида олинган соф даромад деярли 50 миллион сўмни ташкил этди.

Кўрилган фойданинг асосий қисми ишлаб чиқаришни такомиллаштириш, жамоани ижтимоий муҳофаза қилиш тадбирларини амалга оширишга сарфланмоқда. Бу йил болалар боғчасини сақлаш, ўқувчилар оромгоҳи, ётоқхоналарни таъмирлаш, табиатни муҳофаза қилиш ҳамда мавжуд асбоб-ускуналарни такомиллаштириш каби ишларга миллион сўмлаб маблағ сарфланди.

● КОРХОНА жамоаси эришаётган меҳнат ютуқларида янгилик ихлосмандларининг ҳам муносиб ҳиссалари бор. Ўнлаб кулолчиларни ўз сафига бирлаштирган бу тиниб-тинчимаслар ишлаб чиқариш жараёнларини такомиллаштириш, асбоб-ускуналарнинг қувватини ошириш, меҳнат шароитларини яхшилаш, эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш ва бошқа шу каби техникавий тадбирларни амалга оширишда фаол қатнашмоқдалар. Ўзларининг рационализаторлик ва ихтирочилик таклифлари билан кўплаб жамоа маблағини тежаб қолишга эришмоқдалар.

Янгилик ихлосмандларининг ўтган йилдаги техникавий ижодкорлиги туфайли кўрилган фойда миқдори юзларча минг сўмни ташкил этди. Қатор қимматли таклифлар ишлаб чиқаришга жорий қилинди. Жумладан, бир гуруҳ ижодкорларнинг таклифи билан ўтга чидамли ғишт ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Бундан ташқари, қувурларни қуритишни яхшилаш имконини берадиган тадбир амалга оширилди. Бунинг учун печнинг ўтхонаси конструкцияси ўзгартирилди. Бу таклифларни амалга оширишда рационализатор ва ихтирочилардан А. Алиқулов, Р. Ахмедшина, Э. Огай, Л. Ғаффорова, Р. Галичян, Ғ. Қўшматов ва бошқалар фаол қатнашдилар.

Техникавий ижодкорлик билан шуғулланишни ўзларининг иккинчи касблари қилиб олган бундай кулолчилар янги йилнинг биринчи чорагида ҳам самарали изланиш олиб бордилар. Уларнинг куч-ғайрати билан қатор рационализаторлик таклифи жорий қилинди. Улар орасида, айниқса, поток линиялардан бирини қайта қуриш ҳақидаги таклиф катта самара беради. Бу тадбир туфайли пардоз плиталари цехида 2 та поток линияси ишлайдиган бўлади. Демак, ишлаб чиқариш ҳажмини икки баравар ошириш имкони туғилади. Пардоз плиталарига нисбатан талаб ортиб бораётган ҳозирги вақтда бу жуда асқотади.

М. МУҲАМЕДОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг жамоатчи мухбири.

• Жамият ва қонун •

ЖИНОЯТГА ЖАЗО МУҚАРРАР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРОКУРАТУРАСИ СУДЛАРДА ЖИНОИЙ ИШЛАРНИНГ КЎРИЛИШИДА ПРОКУРОР НАЗОРАТИНИ ТАЪМИНЛАШ БОШҚАРМАСИ БОШЛИҒИ, РЕСПУБЛИКА ПРОКУРАТУРАСИ ҲАЙЪАТИНИНГ АЪЗОСИ, АДЛИЯ КАТТА МАСЛАҲАТЧИСИ БАХТИЁР ПУЛАТОВ БИЛАН СУҲБАТ

Суҳбатдошимиз ҳақида маълумот: ҳуқуқшунослик фанлари номзоди, 1977 йилдан прокуратура идораларининг турли раҳбар лавозимларида ва масъул вазифаларда ишлайди. Ҳозирги лавозимида 1991 йилнинг март ойидан буён хизмат қилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Жиноят қонунлари мажмуасини ишлаб чиқиш комиссияси аъзоси.

— Маълумки, Ўзбекистон Республикаси янги Конституцияси қабул қилиниши муносабати билан ҳаракатдаги қонунлар ва ҳуқуқий ҳужжатларга қўшимча ва ўзгартишлар киритилмоқда, айримлари янгидан ишлаб чиқилмоқда. Бахтиёр Халилович, жиноят кодексини янгилашга зарурат борми ва буни қайси ҳолатлар тақозо этмоқда?

— Республикамизда мустақил давлатчиликнинг таркиб топиши унинг янги Конституцияси асосида ижтимоий ва иқтисодий ҳаётнинг барча соҳаларини тартибга солиб турувчи ўзига хос қонунлар ва ҳуқуқий нормаларни ишлаб чиқиш заруриятини тақозо этмоқда. Ҳар бир мустақил давлатнинг ўз рамзи, мадҳияси байроғи, миллий армияси, миллий сиёсати ҳамда тарихий, маданий, ижтимоий ва маънавий хусусиятларини ўзида мужассамлаштирган қонунлари бўлиши лозим. Шунинг учун ҳам Президентимиз бошчилигида ўз Қомусимиз асосида ҳаракатдаги жиноят Кодексидан тубдан фарқ қиладиган янги жиноят Кодекси ишлаб чиқишга киришилди. Президентимизнинг аҳолининг кам таъминланган қатламлари манфаатларини ҳимоя этишга қаратилган Фармонлари, пулнинг қадрсизланиши, даромадларнинг индексация этилиши, яъни оддий турмуш кечириш учун мувофиқлаштириб борилишига қаратилган қонунлар ҳам амалдаги Кодексга қатор тузатишлар киритишни тақозо этмоқда. Масалан, совет тузумига қарши тарғибот ва ташвиқот қилганлик учун жавобгарликни белгиловчи 60-модда, хусусий тадбиркорлик ва тижоратдаги воситачиликни таъқиқловчи 174-модда, собиқ иттифоқнинг сиёсий ва иқтисодий тизимига қарши мулоҳазалар учун жиноий жавобгарликни ифодалаган 191^1 моддалар ундан чиқариб ташланди. Кодексга Республика Конституциявий тузумини муҳофаза этиш, миллий тенгликни таъминлаш, контрабанданинг олдини олишга қаратилган бир қатор муҳим ўзгаришлар киритилди. Айрим иқтисодий жиноятлар учун жавобгарлик, етказилган зарарнинг миқдори бугунги иқтисодий муносабатлардаги жараёнга мослаб қайта белгиланди. Тадбиркорлар ва тижоратчилар, ишбилармонлар ва ширкатчиларнинг манфаатлари ва ҳуқуқий муҳофазаси йўлида бир қатор моддалар юзага келди. Энг муҳими, жамиятнинг бебаҳо бойлиги-инсон, унинг қадр-қиммати, ҳаёти ва соғлигига қарши қаратилган жиноятлар учун жавобгарлик кучайтирилди.

Республика Олий Кенгашининг охирги сессиясида ўғрилик, талончилик, босқинчилик, товламачилик, фирибгарлик жиноятларига жазоларни янада қаттиқроқ белгилаш таъкидланди, баъзи турдаги жиноятлар учун 20 йилгача, бир неча ҳукмлар бўйича эса 25 йилгача озодликдан маҳрум қилиш жазоси тайинлаш жорий этилди. Жиноят мажмуаси фуқароларнинг миллий, ирқий тенглигини бузиш, нархларни сунъий кўтариш ва юқори нархларни ушлаб туриш, маън қилинган уюшмаларни ташкил этиш ва уларнинг фаолиятларида қатнашиш, суд, прокуратура ва милиция хизматчиларининг соғлиги, ҳаётига тажовуз қилганлик учун жазо белгиловчи ва бошқа бир қатор янги моддалар билан тўлдирилди. Темур тузукларидан бошлаб кўпгина бошқа мусулмон мамлакатларининг мазкур масалага тааллуқли қонуний ҳужжатлари, жазолаш тажрибаси, илғор давлатларнинг бу соҳадаги муваффақиятлари инобатга олинган ҳолда тайёрланаётган мазкур мажмуа лойиҳаси адлия вазирлиги қошидаги махсус комиссия томонидан чуқур муҳокама қилиниб, такомиллаштирилмоқда. Бу муҳим ишга атоқли олимларимиз амалиётчилар, прокуратура, суд, милиция органларининг малакали ва тажрибали ходимлари жалб этилганлар.

— Ҳаракатдаги жиноят қонунлари мажмуасининг бевосита сизда эътироз туғдирадиган моддалари нималардан иборат, улар ҳақидаги мулоҳазаларингиз?

— Қонунлар қабул қилинган кунгача муҳокама этилади. Қонун чиқарувчи олий орган томонидан қабул қилинган қонунга сўзсиз амал қилиш — ҳар бир фуқаронинг муқаддас бурчидир. Мен ҳуқуқшунос мутахассис сифатида жиноятларнинг айрим турларига жазолар енгил белгиланганлиги ва баъзан жиноятчининг жазодан осонгина қутилиб кетиш имкониятларининг туғилиши ҳаракатдаги кодекснинг катта камчиликларидан бири деб ҳисоблайман. Масалан, 23^2-моддасини қўллаш айрим вақтларда одат тусига кириб кетади. 3 йилгача қамоқ жазоси белгиланган шахсларни меҳнатга лаёқати бўлган ҳолларда меҳнатга мажбурий йўл билан шартли равишда ҳукм этиш — бир қанча ижтимоий хавфли шахсларга ортиқча имтиёз берилишига хизмат қилиши ҳуқуқшунослар доирасида яхши маълум. Тўғрисини айтганда, турли йўллар билан жазо муҳлатини мана шу муддатга камайтириб, кейин шартли равишда озодликдан маҳрум этишни қўллаш тажрибаси бизда жуда кенг тарқалган. Натижада қанчадан-қанча ўғри, киссавурлар, инсон ҳаётига қасд қилган ва жамиятга қарши ҳаракатларни содир этган кимсалар сувдан осонгина қуруқ чиқиб кетадилар. Бундай кимсалар орасида халқ хўжалиги қурилишларида астойдил ишлайдиганлари саноқли бўлади.

Амалдаги жиноят кодексида тайинланган жазони синов шарти билан шартлига алмаштирувчи 43 ва синов муддати билан тайинланган жазонинг ижросини кечиктирувчи 44^1-моддалари ҳам мавжуд. Жиноят қонунида бирбирини деярли такрорлайдиган икки модда ва икки норма бўлиши шарт эмас. Бу ҳолатларни яхлит битта моддада мужассамлаштириш зарур. Энг енгилидан ҳам енгилроқ жазо тайинлаш имтиёзини берувчи 42-моддани кодексдан чиқариб ташлаш керак. Чунки жазоланган шахслар ҳалол меҳнатлари билан қайта тарбияланганликларини намоён этсалар, уларга тайинланган жазони енгиллаштирувчи қонунларнинг мавжудлиги етарлидир. Айрим судьяларнинг ўз вазифаларига лаёқатсизликлари туфайли оғир, ғаразли мақсадлар билан жиноят содир этган шахслар ҳам енгил-елпи жазолар билан чекланиб қолмоқдалар.

— Муштарийларга аниқроқ бўлиши учун мисоллар келтирсангиз?

— Мана шу енгиллик ва имтиёзлар туфайли сўнгги икки йилда 818 нафар маҳкумга нисбатан чиқарилган ҳукмларга келтирилган эътирозлар қаноатлантирилди. Бироқ, кассацион ва назорат босқичидаги текширувлар етарли бўлмаганлигидан фойдаланган айрим судьялар прокурор эътирозидан сўнг ҳам ўз билганларидан қайтмайдилар. Масалан, Мирюсупов Дилшод, Мўминов Жамшид ва бошқалардан иборат жиноий гуруҳ фуқаро Курамовнинг шахсий енгил автомашинасини ўғирлаб, эҳтиёт қисмларини сотиб юборганлар. А. Икромов район халқ суди судья Йўлчиев раислигида уларга нисбатан ЖКнинг 125-моддасининг 2 қисми билан уч йилдан жазо тайинлаб, кейин ЖКнинг 44^1-моддасини қўллаб синов муддати билан жазо ижросини кечиктирган. Енгил жазо бекор қилинди. Бу иш Усмонов раислигида қайта кўрилиб, судланганларга 5 йилдан қамоқ жазоси тайинланди, ЖКнинг 43-моддасини қўллаб шартли жазога айлантирилган. Бу ҳам бекор бўлгач, учинчи марта Аҳмаджонов раислигида кўрилиб, энди мажбурий меҳнатга жалб қилиш билан шартли жазо тайинланган ва асоссиз равишда амнистия (авф этиш) Фармонини қўллаб, уларни жазодан озод қилган. Суднинг учинчи ҳукми ҳам Олий суд томонидан бекор этилган. Автомашинани олиб қочиш билан шуғулланган Сичевскийга тайинланган енгил жазо уч марта бекор қилинганлигига қарамай, Чилонзор район халқ суди 1993 йилнинг февралида унга яна ЖКнинг 42-моддасини қўллаб, уч йил озодликдан маҳрум этиш жазосини тайинлаб, ЖКнинг 44^1-моддасига асосан ҳукм ижросини кечиктирган. Бу ҳукм ҳам Олий суд томонидан бекор этилди. Миробод район халқ суди ўқотар қуролларни сақлаганлиги ва гиёҳвандлик моддаларини тайёрлаганлиги учун А. Пенкинга ҳам енгил жазо берган — бир йил озодликдан маҳрум этган.

Бундай камчиликлар фақат Тошкент вилоятидагина эмас.

— Муҳокама этилаётган жиноят қонунлари мажмуасининг йўналиши ва мазмуни қандай? Ҳуқуқшунос сифатида унинг қайси моддалари ўзгартиш ва тузатишларга муҳтож деб ҳисоблайсиз?

— Лойиҳадан жаҳон юридик-ҳуқуқшунослик тажрибасидан келиб чиқиб бир қатор ўзгаришлар ўрин олмоқда. Айримлари тубдан ўзгартилмоқда. Жиноят Кодексининг дастлабки нусхаси умумий ва махсус қисмлардан иборат бўлиб, ўзида 321 та моддани мужассамлаштирган эди. Умумий қисмда 8 та бўлинма мавжуд бўлиб, унинг моддаларида асосан қонуннинг вазифа ва мақсадлари, амалда бўлиш даври ва макони, жиноят ва жазо тушунчаси, унинг босқичлари ҳақида сўз юритилган. Махсус қисмда шахснинг ҳаёти ва соғлиғига, жинсий эрки, оилавий ва ахлоқий дахлсизлигига, тинчлик ва инсоният хавфсизлигига қаратилган жиноятлар учун қайси модда билан жавобгарлик белгиланганлиги тартиб билан кўрсатиб берилган. Адлия вазирлигидаги муҳокамалардан сўнг Ўзбекистон Республикаси прокуратурасидаги ҳамкасблар билан янги жиноят қонунлари мажмуасининг лойиҳаси ҳақида кўп фикр алмашамиз. Мазкур мулоҳазалардан келиб чиққан ҳолда жиноят учун жазо белгиловчи бу муҳим ҳужжатга кўпгина ўзгариш ва тузатишлар киритиш шарт деган хулосага келаяпмиз.

Аввалом бор Президентимиз И. Каримовнинг охирги сессияда жиноят учун жазо муқаррар бўлишлиги, қабул қилинаётган қонунлар буни таъминлаши лозимлиги, қонунлар қабул қилишда лозим топилса, етук давлатлар жумладан, мусулмон мамлакатларининг жиноят учун жазо тайинлаш амалиётидан фойдаланиш мумкинлиги ҳақидаги фикрлари асосида жиноят мажмуасининг ҳар бир моддасини қайта кўриб чиқиш керак.

Ҳозирги кодексда кўрсатилган 23^2-моддасини судлар томонидан, ҳеч бўлмаганда оғир жиноят ишлари кўрилаётганда қўлланилишини чеклаш керак. Жиноят содир этдими, унга қонунда кўрсатилган тартибда жазо белгилаш шарт. Халқ хўжалиги қурилишларига жалб этиш ёки соқчиларсиз ишлайдиган ишларга чиқариш маҳкум ўзининг тузалиш йўлига кирганлигини исботлаган ҳоллардагина, жазо ўташ муассасалари маъмурий комиссияларнинг тавсиялари асосида қўлланилиши мақсадга мувофиқ, деган фикрдаман.

Жиноятнинг оғир ва кенг тарқалган турларидан бири — фуқароларнинг йиллаб пешона тери билан йиққан мол-мулкини ўғирлаш ва бошқа усуллар билан қўрқитиб эгаллаш — рекэт, фуқароларнинг автомашиналарини, уларнинг ҳаёти учун хавфли ҳолатларда зўрлик ёки қурол-яроғ ишлатиш йўли билан олиб қочиш ва гиёҳвандлик моддаларини тарқатиш жиноятларидир. Бу хавфли жиноятлар учун энг оғир жазо турларини белгилаш зарур, деб ҳисоблайман. Олий жазони қасддан одам ўлдириш, бандитизм жиноятлари ҳамда ёш болалар номусига текканлар учун ҳам қўллаш мақсадга мувофиқдир. Жиноят қонунимизда давлат чегарасидан чиқиш ҳужжатларини нотўғри расмийлаштириш ҳамда Ўзбекистонда бўлиш қоидаларини бузганлик, республика манфаатларига зид турли битимлар тузганлиги учун ҳам жазо белгилаш муҳокама этилмоқда. Бундай моддаларнинг киритилиши давлатимиз мустақиллигининг, қудратининг мустаҳкамланишига ҳам наф келтиради.

Жиноят қонунлари янги мажмуасининг лойиҳаси устида иш қизғин давом этмоқда. Суҳбатимиздан фойдаланиб, «Тошкент ҳақиқати»нинг барча муштарийларидан бу борада ўз фикр-мулоҳазаларини ёзиб юборишларини илтимос қиламиз. Жиноят кодекси янги лойиҳаси устида иш олиб бораётган комиссиянинг аъзоси сифатида кўпчилик фикр-мулоҳазаларини тегишли ташкилотларга етказиш масъулиятини ўз зиммамга оламан.

Суҳбатни ҳуқуқшунос ва журналист Аҳмаджон БОБОБЕКОВ олиб борди.

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

● **ХИТОЙ** Халқ Республикаси ҳукумати Россия ҳамда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги бошқа мамлакатлар билан мол айрибошлаш усулидаги савдо-сотиқни йўлга қўйиш ва биргаликда қўшма корхоналар барпо этиш учун имтиёзли қулайликлар яратиш ҳақида қарор қабул қилди. «Синхуа» ахборот маҳкамасининг хабарига қараганда, ўтган йили Хитой МДҲ мамлакатларида уй-жой ва саноат корхоналари қуриш тўғрисида 613 та шартнома имзолади. 30 мингдан кўпроқ хитойлик ишчи ва деҳқонлар меҳнат шартномалари асосида ишлаш учун шу мамлакатларга жўнаб кетди.

● **АНГЛИЯДАГИ** Сент-Эндрюс Шотландия дорилфунуни ходими Т. Ли мамлакатнинг ғарбий-жанубий қисмида яшаётган аҳоли етти йил муқаддам Чернобил атом электростанцияси яқинида туғилган хавф каби хавфга дучор бўлмоқдалар, деди. Рейтер ахборот агентлиги хабарига қараганда, Т. Ли бошлиқ илмий ходимлар мураккаб кимёвий жараёнлар натижасида ер остидан чиқаётган ҳароратлар одамлар саломатлигига радиоактив родон газн сифатида таъсир қилаётганлигини аниқладилар.

● **АҚШ** ҳарбий ҳаво кучларининг Виржиния штатидаги Куантико базаси яқинида Америка ҳарбий вертолёти «Блэк хок» қулаб тушди. Вертолёт ичида бўлган тўрт нафар учувчидан уч киши ҳалок бўлди, бир киши эса дом-дараксиз йўқолди.

● **КОРЕЯ** ярим оролида ядровий қурол муаммосини ҳал қилиш мақсадида Корея Республикаси Корея Халқ Демократик Республикасига олий даражадаги музокараларни қайта бошлаш учун мурожаат қилди. Шимолий Корея томонига юборилган телефонограммада бош вазир Хван Ин Сон Шимол ва Жануб вакилларининг учрашувини шу йил 27 май куни Вазирлар Маҳкамаси аъзолари даражасида ҳарбий-демаркация чизиғига яқин бўлган Пханмунжом деган жойда ўтказишни таклиф қилди.

● **МЕКСИКА** ижтимоий муҳофаза қилиш олийгоҳи мутахассислари юрак-томир касалликларини даволашнинг янги усулини эълон қилдилар. Бу ердаги кардиомарказда янги услуб асосида 36 яшар аёл юраги операция қилинди. У анъанавий услубларда даволанишга бўйсунмайдиган юрак хасталигига дучор бўлган эди. Янги муолажанинг мазмуни шундаки, хаста юраги бел гўштидан олинган юпқа парда билан «ўраб» қўйилди. Унга вақти-вақти билан кучсиз электр қуввати бериб турилади. Бу «парда» ўз навбатида кучсизланиб қолган юрак мушакларининг бир меъёрда ишлашига ёрдам беради.

● **ЖАНУБИЙ** Хитойнинг аҳолиси жуда катта шамол бўронига дучор бўлди. Гуанси — Жуан мухтор районида 43 нафар киши ҳалок бўлди. Бу ҳудуднинг 400 нафар аҳолиси турли хил жароҳатлар олди. 30 кун давом этган кучли шамол бўрони натижасида 11 минг турар-жой биноси, 75 минг қурилма вайрон бўлди. Табиий фалокатдан жами 1,3 миллион киши азият чекди. Иқтисодий зарар ҳам кам бўлмади. Дастлабки тахминларга қараганда иқтисодий зарар 120 миллион юань (21 миллион доллар) деб ҳисобланмоқда.

● **НЬЮ-ЙОРКДАГИ** «Сотбис» биносида кимошди савдоси бўлиб ўтди. Унда машҳур мўйқалам устаси Пол Сезаннинг «Олмали натюрморт» асари 28,6 миллион долларга сотилди. Бу XIX аср охирида яшаб ижод этган машҳур мусаввирнинг ҳозиргача энг юқори баҳога сотилган асаридир. Пол Сезаннинг «Олма ва дастрўмол» асари 1989 йилда 17 миллион доллар деб баҳоланган эди.

● **ФРАНЦИЯ** полицияси Италия, Германия ва Бельгиядаги ҳамкасблари билан биргаликда «Яшил денгиз» операциясини ўтказмоқда. Франциянинг жанубида ҳозиргача 23 киши қамоққа олинди. Улардан 12 нафари халқаро қидирувда бўлган шахслар эканлиги маълум бўлди.

● **КАМЕРУН** Республикасининг янги конституцияси лойиҳаси эълон қилинди. Лойиҳага асосан унда президентнинг ваколатлари бир қадар торайтирилди, бир партияли тузум қонундан ташқари қилиб қўйилди ва яхлит давлат тузилиши сақлаб қолинди. Мухолифият янги конституция лойиҳасининг қатор моддаларига қарши чиқмоқда.

● **ЯНВАРЬ** ойида бўлиб ўтган суд натижасида Албаниянинг собиқ раҳбари Э. Хўжанинг беваси Н. Хўжа «давлат мулкини катта ҳажмларда ўзлаштирганлиги учун» тўққиз йиллик қамоққа ҳукм қилинган эди. 72 яшар Н. Хўжа суднинг бу ҳукмидан норози бўлиб, ариза берди. У суд жараёни сиёсий мақсадларда ташкил этилган, деб ҳисоблади. Дарҳол жавоб берилди — қамоқ жазоси ўн бир йилга кўпайтирилди.

АСОСИЙ ҚОИДАЛАРДАН БИРИ

ОЛИМ МИНБАРИ

Кучли ва изчил ижтимоий сиёсат — адолатли демократик давлат барпо этишнинг асосий қоидаларидан бири эканлигини Президентимиз И. А. Каримов таъкидлаган эди. Демак, мустақиллик йўлидан дадил одимлаётган, бозор иқтисодиёти муносабатларига ўтаётган республикамизда бу қоида кучли ижтимоий сиёсат юритишни тақозо этади. Аҳолининг кам таъминланган қисмини яъни бозор иқтисодиётининг ўзига хос қийинчиликлардан эсон-омон олиб чиқиш учун кучли ижтимоий ҳимоя қилиш демакдир.

Ҳар қандай мустақил давлат иқтисодий ислоҳотлар ўтказаётганда, бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида, нарх-наволар тўхтовсиз кўтарилаётган даврда, пул қадрсизланади. Бу ўз-ўзидан бирмунча қийинчиликларни келтириб чиқаради. Ана шундай шароитда аҳолини, айниқса ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақларини бироз бўлса ҳам ошириш ташвишини давлат, раҳбариятимиз ўз зиммасига олмоқда.

Кейинги икки йил ичида бизда ойлик уч маротаба оширилди. Лекин халқ истеъмол молларининг нарх-навоси бир неча баробар, ҳатто 100 ва ундан ортиқ баробар ошиб кетди. Шуларни назарга олиб адолатли демократик давлатимиз ва ҳукуматимиз ўзига боғлиқ бўлмаган қимматчилик, пул қадрсизланиши оқибатларини енгиллаштириш учун қўлидан келган барча чора-тадбирларни кўряпти. Президентимиз Ислом Каримов шу йил 1 апрелдан бошлаб фуқароларнинг ойликларини яна 20 фоизга ошириш ҳақида фармон берди. Давлатдан нафақа (пенсия) стипендия олувчиларнинг стипендиялари ва пенсияларини 30 фоизга оширди. Лекин шуни алоҳида айтиш керакки, бизда серфарзанд оилаларнинг кўплиги ҳаммага аён. Бошқа давлатлардан фарқли ўлароқ республикамизда 5—7, ҳаттоки 9—11 болали оилалар кўп. Бу оилаларда аксарият «бир киши ишлайди, демак ҳозир вужудга келган мураккаб иқтисодий вазият, кўпчилик аҳолининг турмуш даражаси пастлиги сабабли Ўзбекистонда бозор муносабатларига ўтишнинг «шок терапия»си йўли мақбул эмаслиги таъкидланди.

— Яхши ишлайдиган фуқаро, — дейди мамлакат Президенти, — яхши тишласин. Адолатли бўлайлик.

Бозор иқтисодиётига, албатта, сакраш йўли билан ўтиб бўлмаслиги ҳаммага маълум. Президент И. А. Каримов айтганидек пухта ўйлаб, босқичма-босқич ўтиш энг тўғри йўл эканлигига қўшни давлатларда, айниқса Россияда бўлаётган воқеалар далил бўла олади. Миллий ва маҳаллий хусусиятларни назарда тутиб (камбағал, кўп болали оилалар мавжудлиги, бундай оилаларда кўпинча боқувчиси бир киши эканлиги, иморат қуриш, қиз чиқариш тўйи каби) удумларни ҳисобга олган ҳолда иш кўриш мақсадга мувофиқ эканлигини ҳукуматимиз жуда яхши билади.

Бизнинг ички ва ташқи сиёсатимизда республиканинг ўзига хос хусусиятлари, анъаналари, халқимизнинг урф-одатлари алоҳида ҳисобга олинмоқда.

Баъзи бир қўшниларимизда бўлаётгандек, «илгарилаб кетиш»га уриниш, муддатлари аниқ белгилаб қўйиш яхши самара бермайди. Бунда охир-оқибатда ҳаётимиз издан чиқади. Меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоя қилишнинг иложи бўлмай қолади, деб уқтиради И. Каримов.

Фуқароларни ижтимоий жиҳатдан муҳофаза қилиш деганда биз ҳуқуқий муҳофазани ҳам тушунмоғимиз керак. Республикада бунга жиддий эътибор берилмоқда. Мустақил давлатимизнинг биринчи мустақил Конституциясининг қабул қилинганлиги бунга ёрқин мисолдир. Ана шу Конституциянинг иккинчи бўлимида акс эттирилган «Инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари» бобида иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқлар ифодаланган.

Конституцияга биноан ҳар бир шахс мулкдор бўлишга ҳақли. Банкка қўйилган омонатлар сир тутилиши ва мерос ҳуқуқи қонун билан кафолатланади.

Энди ҳар бир шахс меҳнат қилиш, эркин касб танлаш, адолатли меҳнат шароитларида ишлаш ва қонунда кўрсатилган тартибда ишсизликдан ҳимояланиш ҳуқуқига эгадир.

Янги Конституциямизга асосан ёлланиб ишлаётган барча фуқаролар дам олиш ҳуқуқига эгадирлар. Иш вақти ва ҳақ тўланадиган меҳнат таътилининг муддати қонун билан 24, 36, 48 иш кун белгиланади.

Энди мустақил Ўзбекистонда мажбурий меҳнат таъқиқланади. Фақат суд ҳукми билан тайинланган жазони ўташ тартибидан ёки қонунда кўрсатилган бошқа ҳоллардан ташқари ҳақиқатда мажбурий меҳнат ман этилади.

Адолатли демократик давлатимизда фуқаролар қариганда, меҳнат лаёқатини йўқотганда, шунингдек боқувчисидан маҳрум бўлганда ва қонунда назарда тутилган бошқа ҳолларда ижтимоий таъминот олиш ҳуқуқига эга эканлиги янги Конституциямизда баён этилган.

Пенсиялар, нафақалар, ижтимоий ёрдам бошқа турларининг миқдори расман белгилаб қўйилганидан оз бўлиши мумкин эмас. Бунда оилаларнинг кундалик тирикчилиги учун бўлган моддий эҳтиёж ҳисобга олинган.

Адолатли давлат Конституциясига биноан ҳар ким билим олиш ҳуқуқига эга. Бепул умумий таълим олиш давлат томонидан кафолатланади. Янги Конституцияга биноан мактаб ишлари адолатли давлат назоратидадир.

Шунингдек, илмий ва техникавий ижод эркинлиги, маданият ютуқларидан фойдаланиш ҳуқуқи берилишига давлат кафилдир. Бу эса жамиятнинг маданий, илмий ва техникавий тараққиёти ҳақида давлат ғамхўрлигининг далилидир.

Конституциямизга асосан давлат фуқароларнинг асосий қонунда ва бошқа қонунларда ифодаланган ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлайди. Энди ҳар бир шахсга ўз ҳуқуқ ва эркинликларини суд орқали ҳимоя қилиш, давлат органлари, мансабдор шахслар, жамоат бирлашмаларининг ғайриқонуний хатти-ҳаракатлари устидан судга шикоят қилиш ҳуқуқи кафолатланади. Шунингдек, адолатли давлатимиз вояга етмаганлар, меҳнатга лаёқатсизлар ва ёлғиз кексаларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилади.

Миркомил ФАЙЗИЕВ, Ўзбекистон Фалсафа ва ҳуқуқ институти бўлим мудири, юридик фанлари доктори, профессор.

БЎСТОНЛИҚ БЎСТОНЛИГИЧА ҚОЛСИН

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Бўстонлиқ табиатининг мусаффолигини таъминлашга, уни ўз ҳолида сақлаб қолиш, табиатига етказилаётган зарарни бартараф этиш ва камайтиришга қаратилган тадбир-чоралар кўрилмаяпти, деб бўлмайди. Айниқса, сўнгги йилларда республика ҳукумати ҳам, вилоятимиз раҳбарлиги ҳам бу масалага эътиборни анча кучайтирди. 1990 йилда халқ депутатлари Тошкент вилоят Кенгаши сессиясининг қарори билан Бўстонлиққа республика аҳамиятидаги курорт тумани мақоми берилди. Бундан бир йил илгари эса вилоятнинг хўжалик фаоллари йиғилиши бўлиб, унда «Бўстонлиқ ва Паркент туманларини экологик соғломлаштириш ва ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш бўйича шошилинч чоралар тўғрисида»ги масала кўриб чиқилди. Фаоллар йиғилишининг бу масала юзасидан қарори қандай бажарилмоқда? Вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитасининг яқинда бўлиб ўтган кенгайтирилган мажлисида бу масала атрофлича кўриб чиқилди. Унда табиат муҳофазачилари қатори Бўстонлиқ ва Паркент туманлари ҳокимликлари вакиллари, корхоналар, ташкилотлар, муассасалар раҳбарлари, қатор вилоят ташкилотлари ходимлари ва бошқалар қатнашдилар.

Мажлисда шу нарса таъкидландики, бу ернинг гўзал табиатини муҳофаза қилишга қаратилган муайян ишлар амалга оширилди. Вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси атроф-муҳитни ифлослантирувчи барча манбаларни экологик экспертизадан ўтказди. Экологик зарарли ишлаб чиқаришларни курорт минтақаси ҳудудидан кўчириш ёки ёпиш, қайта ихтисослаштириш, тўхтатиш бўйича тадбирлар ишлаб чиқилди ва таклифлар киритилди. Атроф-муҳитни энг кўп ифлослантирувчи корхоналар ва ташкилотлар учун чиқинди чиқариш нормалари белгиланди.

Республика Вазирлар Маҳкамасининг ўтган йилнинг 25 апрелидаги қарори билан Угом-Чотқол давлат табиий миллий боғи барпо этилди. Шу туфайли қатор экологик муаммолар ижобий ҳал қилинди. Чунончи, боғда Фарғона ва Қирғизистондан келган чорвани ўтлатиш ва бу ердан ҳайдаб ўтиш тақиқланди. Янги йирик чорвачилик мажмуаларини қуриш ман этилди. Чирчиқ дарёси ўзанида турли хил биноқорлик материалларини қазиб олиш ҳам тўхтатиб қўйилди. Айни вақтда Паркент район кенгаши янги курорт минтақасини ташкил этди.

Айрим корхоналар ва ташкилотлар атроф муҳитни мусаффо сақлашга қаратилган тадбирларни амалга оширдилар. Жумладан, Ғазалкент ойна заводида бир йилда 700 минг куб метр оқава сувни ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун қайта фойдаланиш имконини берувчи иншоот ишга туширилди. Бу билан оқаваларни Чирчиқ дарёсига оқизиш қисқарди. 1995 йил охиригача эса у тўла тугатилади. Болалар оромгоҳларида қуёш қурилмаларидан фойдаланиш тобора кенгайиб бормоқда. Ҳозирги вақтда ўнга яқин шундай қурилмалар ишлаб турипти. Улардан фойдаланишни янада кенгайтириш чоралари кўрилмоқда. Сувни муҳофаза қилиш минтақасидаги Хўжакент асфальт-бетон заводини кўчириш учун янги ер участкаси ажратилди. Бўстонлиқ автотранспорт корхонаси учун ҳам янги қурилиш майдони ажратиб берилди. Кўплаб автомобиллар газ билан ишлашга ўтказилди.

Шуни айтиш керакки, табиатни муҳофаза қилиш масалаларини ҳал қилиш юзасидан саноат корхоналарида амалга оширилаётган тадбирлар ижобий натижалар бераётганлиги сезилиб турипти. Бироқ, Бўстонлиқ табиатининг мусаффолигини таъминлаш учун ҳали жуда катта ҳажмдаги ишларни амалга ошириш лозим. Кўрилган чора-тадбирлар эса бу масалани узил-кесил ҳал қилишдан ҳали йироқда. Тумандаги барча саноат корхоналари Чирчиқ дарёси ва ирмоқларининг муҳофаза минтақаларида жойлашган. Бу бир вақтлар амалга оширилганлиги учун ҳам шундай бўлди. Эндиликда унинг жабрини тортмоқдамиз. Чунки, дарёлар бўйида жойлашган корхоналар истайсизми, истамайсизми, дарёлар сувини ифлослантирмоқда. Жуда бўлмаганда ҳовлисидан ўтаётган ариқлар дарёларга оқиб тушмоқда. Корхоналар ҳовлилари эса экологик жиҳатдан ниҳоятда ифлос. Айниқса, бу ойна ва асфальт-битум заводларида кўзга ташланади. Бу корхоналар раҳбарлари эса жилла қурмаганда ҳудудларини санитария нормасига жавоб берадиган даражада ҳам сақлашни таъминламаяптилар.

Туманда жойлашган соғломлаштириш мажмуининг 90 фоиздан кўпроқ иншоотлари махсус сувдан фойдаланиш ва бошқа шунга ўхшаш норматив ҳужжатларга эга эмаслар. «Чимён», «Енгоқзор» дам олиш минтақалари, «Чимён» санаторийси, «Альпинист», «Комсомолец», «Ўрмон эртаги», «Конструктор» болалар оромгоҳлари, «Хўжакент» пансионати, «Сижжак», «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмасининг дам олиш минтақалари ва бошқа муассасаларда шундай аҳвол ҳукм сурмоқда.

Ҳисобларга қараганда, ҳозирги вақтда ҳавога чиқарилаётган зарарли моддалар ҳажми йилига 3478 тоннадан кўпроқни ташкил этмоқда. Туман бўйича ишлаб чиқилган норма бўйича эса у 1102,3 тоннани ташкил этиши керак. Демак, зарарли моддалар нормативдагидан уч баравардан кўпроқ чиқарилиб, табиатга путур етказмоқда.

Вилоят табиатни муҳофаза қилиш органлари табиатни муҳофаза қилиш қонунчилигини бузаётганларга нисбатан тобора қаттиқ чоралар кўришга мажбур бўлмоқда. Чунончи, ўтган йили ва шу йилнинг биринчи чорагида 92 нафар мансабдор шахсга жарима солинди. Корхоналарга солинган даъво жарималари ҳам ўнларча минг сўмни ташкил этди. Айрим технологик асбоб-ускуналар, цехлар, участкаларни тўхтатиш юзасидан 13 та қарор қабул қилинди.

Кенгайтирилган мажлисда маъруза қилган вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси раисининг ўринбосари И. Кульбацкий, миллий боғ лойиҳасининг бош инженери Р. Черноруцкий, «Қозоғистон» санаторийсининг бош врачи Ш. Алимбеков, вилоят санитария-эпидемиология станцияси бўлими мудири Э. Давлетов, Бўстонлиқ туман ҳокимининг биринчи ўринбосари У. Каримбердиев, вилоят ҳокимлигининг бўлим мудири М. Мўйдинов, вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси раиси Т. Эргашев ва сўзга чиққан бошқа нотиқлар Бўстонлиқ табиатини мусаффо сақлашни таъминлашга қаратилган аниқ таклифлар, фикр, мулоҳазаларни ўртага ташладилар. Мажлисда муҳокама қилинган масала юзасидан қарор қабул қилинди.

М. МИРҲАМИДОВ.

• 1993—ҲОЖА АҲМАД ЯССАВИЙ ЙИЛИ •

• ЯНГИ АСАРЛАР

ЯССАВИЙНОМА

ШОИР Темур **Убайдуллонинг** номи «Замин муҳаббати», «Ҳаёт гули», «Қирлар тўла қизғалдоқ», «Сарғаймас саҳифалар» каби ўнга яқин китоблари орқали муштарийларга яхши таниш. Давр руҳи билан ҳамнафас яшаб, ижод этаётган бу истеъдодли қалам соҳиби яқинда ўзининг «Яссавийнома»сини ёзиб тугатди. «Яссавий йили муносабати билан битилган бу нома орқали улуғ сиймонинг руҳини шод этаётганимдан ва муштарийларга совға сифатида тақдим қилаётганимдан беҳад хурсандман», деди шоир...

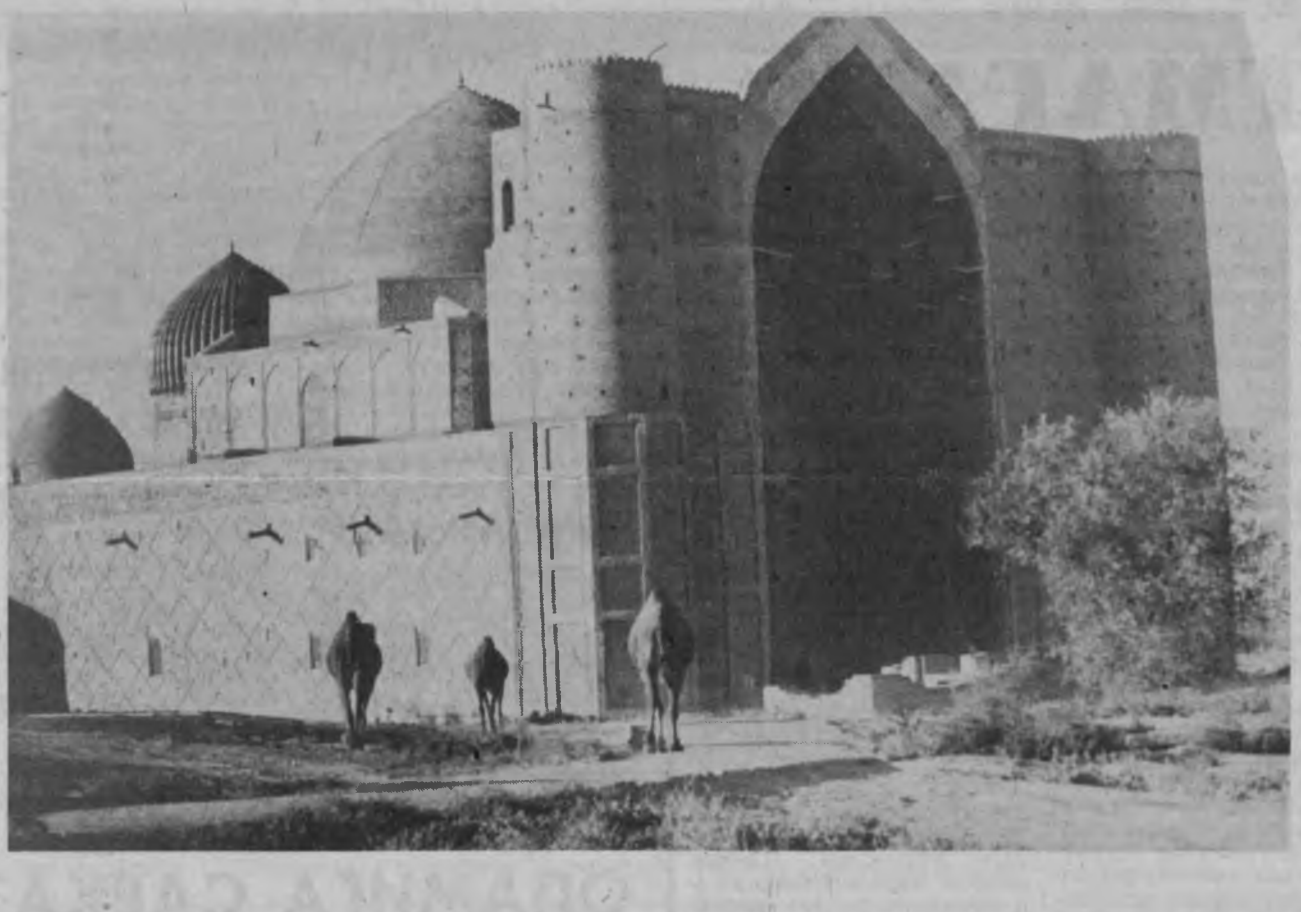

Туркистон. Ҳ. А. Яссавий мақбараси.

Рустам ШАРИПОВ сурати.

ЕТТИ ОЛАМ ЯРАТУВЧИСИГА БИРИНЧИ ҲАМД

Бунёд этдинг илк бор ўзинг етти хилқат,
Бул хилқатга ярашгувчи етти неъмат.
Ўзинг қўллаб, бериб забон, айла ҳиммат
Дилимдаги изтиробим айтиб олай.

Ёруғ жаҳон ичра кўрдим шундоқ озор,
Бандасига танлаш учун икки йўл бор:
Бири — яхши, бири — ёмон —қилур абгор,
Билмай қилган гуноҳларим қайтиб олай.

Одамлар бор то ўлгунча басир бўлур,
Одамлар бор етти ёшда нурга тўлур,
Иккисидан икки неъмат мерос қолур
Яхшиликнинг шарофатин битиб олай.

Ёмонликни яширгувчи пўст бўлай деб,
Хиёнатга, разолатга қўст бўлай деб,
Шайтонга гар илкин чўзса дўст бўлай деб,
Раҳмонларнинг иши бу дам ибодатдур.

Бир гуноҳнинг тавбалари минг йилчадур,
Яхши-ёмоннинг ораси ҳам бир қилчадур.
Қиёматда тил айланмас, бир кулчадур
Қариганда афсус чексанг бир давлатдур.

Тавба қилмоқ инсон учун одат азал,
Тавба қилсанг заҳар умринг бўлур асал,
Иймони йўқ бандалардир абад касал
Ҳақни айтиш—энг аввало адолатдур.

Оҳу зоринг етти олам тинглагуси
Етти олам жигар-бағрни тиғлагуси,
Бугунги зўр, эрта ожиз-йиғлагуси
Эртасини ўйлаганга қиёмат йўқ.

Илму урфон очиб берар назар кўзинг,
Бурилгуси жаннат сари шундай юзинг.
Диёнатдан бошла, инсон, аввал сўзинг,
Жоҳилларда билки, асти диёнат йўқ.

Гувоҳингни юволмайди, ёмғиру қор,
Гуноҳ асли тавқи лаънат тўзмас тумор.
Тавба айла, аё банда, йиғла зор-зор
Гумроҳликдан ўзга, билгил, разолат йўқ.

Етти олам бунёдкори, тингла мени,
Етмиш йилда тарк айладим, боқ уйқуни,
Хақ йўлида пирдан олай мен улгуни
Ҳар не борин юрагимда айтиб олай.

БАНДАСИНИНГ БИРИНЧИ МУНОЖОТИ

Қирқ бешимда тик қарадим қуёшимга,
Ҳақ-таоло нурин сочди бу бошимдан,
Ғалаёндир вужудимда, ич-тошимда
Йиллар ўтиб илм-идрокка тўлдим мано.

Билмас эдим ким эдим мен аввал-охир,
Пару болим тош, еганим завқум, тахир
Аждодларим мадад бериб келди охир
Тирик жисмим. лек минг бора ўлдим мано.

Ал-Бухорий, ат-Термизий офтоб экан,
Улар тенгсиз муҳандиси аҳбоб экан.
Ўгитлари минг-минг жилдлик китоб экан
Барчасининг қимматини билдим мано.

Қайга борсам турк бешигин фарзанди дер,
Туронзамин эгаси, ул дилбанди дер.
Жаҳолатга нечук бўлди бу банд дер
Ёронлар-эй, айтинг, нима қилдим мано?

Тавба қилсам тавбам қабул бўлармикан?
Юз йил умр яна қайта кулармикан?
Мадрасалар ўз ўрнига келармикан?
Изтиробда жон томирим тилдим мано.

Сен бандага қул бўлмассан, эй норасо,
Қулим десин раҳм айлаб ҳақ-таоло
Қолмадим мен аросатда, иншоолло,
Эркка етиб, майин-майин кулдим мано.

Осмонларга етай десам—фалак узоқ,
Ерни қучиб йиғлай десам—ер қатқалоқ.
Вужудимга лаҳза-лаҳза тушиб титроқ
Икки дунё орасида елдим мано.

Боболарнинг китоблари бир ёндадир,
Тўмариснинг хитоблари бир ёндадир
Жаҳонгирнинг шитоблари бир ёндадир,
Ғафлат тухмин таг-томирин юлдим мано.

Ҳақ деганни қўлла ўзинг, қўлла ўзинг,
Саодатга, диёнатга йўлла ўзинг.
Қул Темурман дилда такрор ушбу сўзим,
Пойингизга бошим уриб келдим мано.

ҲАЗРАТ ЯССАВИЙНИНГ БИРИНЧИ НИДОСИ

Бу бош кўрар синоатни ўлмагунча,
Ризқ қийилмас то паймона тўлмагунча,
Тикан кирмас ҳақни амр бўлмагунча
Магар келдинг қошимга сен, ҳақдин гапир.

Ҳақнинг ёди чиқар экан юраклардан,
Куч кетади аста-секин билаклардан.
Нур кетади ҳатто олий тилаклардан,
Магар келдинг қошимга сен, ҳақдин гапир.

Дилингда не, тилингда не—бари аён,
Содиқлик бу—саодатдур боқма қаён.
Ғафлат босган, болам, фурсат етди уйғон,
Магар келдинг қошимга сен, ҳақдин гапир.

Умр ўтар зўр карвон бу сарбони—ҳақ,
Заррадан то тоғларгача посбони—ҳақ,
Виждони ҳақ, иймони ҳақ, армони — ҳақ,
Магар келдинг қошимга сен, ҳақдин гапир.

Бугун кўзинг юмуқ бўлса—одатингдан,
Нону тузинг бутун бўлса—шафқатингдан,
Зор бўлсанг, бил, бўтам—асли ғафлатингдан,
Магар келдинг қошимга сен, ҳақдин гапир.

Пойима ҳеч бошинг урма, мен ҳам банда,
Дил ёришар чин афсус-ла йиғлаганда,
Яхшиларга ҳақдан ҳиммат ёғилганда,
Магар келдинг қошимга сен, ҳақдин гапир.

Кўз ёшларинг, захму вахминг ювиб кетсин,
Ҳақнинг ёди ғуборларинг қувиб кетсин,
Ёмонликнинг асли тухми қуриб кетсин
Магар келдинг қошимга сен, ҳақдин гапир.

Юрагингда армонинг бор, бўронинг бор
Болам, ҳақдан ўзга нима дармонинг бор!
Шукур айла, боқий замин—Туронинг бор
Магар келдинг қошимга сен, ҳақдин гапир.

Юртни севмоқ иймон эрур, ғофил болам
Юрт севгиси урфон эрур, ғофил болам.
Мунофиқлар ҳайрон эрур, ғофил болам
Магар келдинг қошимга сен, ҳақдин гапир.

Сийм-танингда не ғалаён—менга аён,
Болам, умринг чирқирайди, чекар фиғон,
Сўйла, сўйла, зора берсам таскин, дармон
Магар келдинг қошимга сен, ҳақдин гапир.

БАНДАСИНИНГ ИККИНЧИ МУНОЖОТИ

Бу тупроқни ёғий босди — кўрганим йўқ,
Ҳақ деганни сўйиб осди — кўрганим йўқ.
Ҳақиқатни булут тўсди—кўрганим йўқ.
Аввал бошдан Туронимга бир тавбам бор.

Эрк учун жанг борган кундуз-кечаларда,
Дарё-дарё қонлар оқди кўчаларда,
Юртни сотиш фикри бўлди нечаларда
Эрк йўлида қурбонимга бир тавбам бор.

Самарқанду Бухородир ўлмас ёдгор,
Хивадаги ҳар битта ғишт чекди озор
Тинч ҳаётлар тўс-тўполон, бўлди бозор
Мадрасалар — иймонимга бир тавбам бор.

Ҳибсга тушди минг-минг йиллик достонлар ҳам,
Амур Темур, Мирзо Бобур инсонлар ҳам,
Ҳатто четга чиқди туркий забонлар ҳам
Шу муборак Қуръонимга бир тавбам бор.

«Зафарнома» қаҳрамони соҳибқирон—
Босқинчидек чўчиб боқдик неча замон,
Тўхтамишни енгиб, берган омон-омон
Ул баҳодир полвонимга бир тавбам бор.

Яссавийдек пири мурши унут бўлди,
Янги дунё фалсафаси ўгит бўлди.
На кўз очдик, нада рўзғор тахт-бут бўлди
Буюкларга осмонимга бир тавбам бор.

Ичар бўлди истиқлолнинг шаробини.
Файзуллонинг сўхта дили—кабобини
Акмалнинг ҳам бўғзида қотган хитобини —
Айтсам, ўшал арслонимга бир тавбам бор.

Қодирийни ўтга солдик—душман дедик,
Фитратнинг ҳам жонин олдик — душман дедик.
Усмон Носир ҳибсда ўлди — душман дедик,
Абдулҳамид Чўлпонимга бир тавбам бор.

Майдон-майдон тўлиб лошлар уруш бўлди,
Ёраб, одам иши одам қириш бўлди.
Ғалабага миллион жонлар улуш бўлди
Бевақт барги ҳазонимга бир тавбам бор.

Айтаверсам, вақтида мард бўлолмадик.
Ҳарфим таниб, пурзиёга тўлолмадик,
Кўкрак кериб рақиблардан кулолмадик
Сарсон этган замонимга бир тавбам бор.

ЕТТИ ОЛАМ ЯРАТУВЧИСИГА ИККИНЧИ ҲАМД

Ҳаққа етган Мансур Ҳаллож дорга кетди,
Ҳақ деганнинг илтижоси кўкка етди.
Норасолар бул заминда яшаб нетди
Бандаларинг бунча турфа, бунча турфа!

Бор бўлсанг гар кўролмайди бирор лаҳза,
Йўқ бўлсанг гар, беролмайди бирор лаҳза,
Кори бадсиз туролмайди бирор лаҳза
Бандаларинг бунча турфа, бунча турфа!

Шоҳ Машрабни гадо қилган шул бандалар
Шоҳ Бобурни адо қилган шул бандалар,
Ўз юртидан жудо қилган шул бандалар
Бандаларинг бунча турфа, бунча турфа!

Ибн Сино юртдан қочди, ғамга тўлиб,
Улуғбекни бошин кесди ўғил бўлиб,
Зебунисо Ҳиндда қолди гулдек сўлиб,
Бандаларинг бунча турфа, бунча турфа!

Борбад созин чалганида яқо чоклар,
Йиғлаб, яна ёр-ироғин жангга чоғлар,
Маърифатга қачон барча ўзин боғлар?
Бандаларинг бунча турфа, бунча турфа!

Ўтди бошдан йилларнинг не шамоллари
Завол топди не-не қодир камоллари
Минг бир тусда ёвузларнинг жамоллари
Бандаларинг бунча турфа, бунча турфа!

Жудо айлар Тоҳирни ўз Зуҳросидан,
Бўстонларни эса булбул гўёсидан,
Ўз юртини чироғидан, зиёсидан
Бандаларинг бунча турфа, бунча турфа!

Яхшиликнинг боши узра яғмо кўп-эй,
Маҳв этмоққа уни бунча фатво кўп-эй,
Шайдо кўп-эй, шайдо кўп-эй, доно кўп-эй,
Бандаларинг бунча турфа, бунча турфа!

Шукур деймаи шу юртимда борлигимдан
Яхши сўзга, тоза дилга ёрлигимдан,
Эсга тушса дил ўртанар ҳорлигимдан
Бандаларинг бунча турфа, бунча турфа!

Насли одам бир-бирига қариндошдир,
Йўлда ҳамдам, ишда ҳамкор, дўст, йўлдошдур,
Бу дунёда ададсиз ризқ—сабр-бардошдир
Бандаларинг бунча турфа, бунча турфа!

ҲАЗРАТ ЯССАВИЙНИНГ ИККИНЧИ НИДОСИ

Айбин билса чўнг тоғлар ҳам йиқилгайдир,
Инсон яхши ният бирла туғилгайдир.
Қай хислат бор зарра-зарра йиғилгайдур
Барчани бад деи айбин қўйиб бўлмас.

Бола мисол асли ўзи фоний дунё,
Сўзларида соҳирлиги айлар жило,
Болам, минг йил яша, вале илло,
Яшамоққа сира-сира тўйиб бўлмас.

Мен суйган ош сенга ахир ёқармиди?!
Ҳақ деганга ҳақдин ўзга боқармиди?!
Зулм бўлмаса сувлар терсга оқармиди?!
Яхшиликни қилмасдан ҳеч туйиб бўлмас.

Бир эмасдир ахир қўлда бармоғинг ҳам,
Пасту баланд дов-дарахтли чорбоғинг ҳам.
Яхши бўлар, ёмон бўлар ўртоғинг ҳам
Бир чопонни барча бирдек кийиб бўлмас.

Болам, яхши инсон асли самандардур,
Яхшиларнинг чеҳраси шамс, қамардур,
Эзгу ният қилмас эсанг умр бесамардур
Қора доғин умр сувида чайиб бўлмас.

Ҳақ деганда изла уни юрагингдан,
Яхшиликдур сенга ҳамроҳ йўргагингдан,
Тавба қилиб зору-сарсон юрмагингдан —
Бирор наф йўқ, нафсни ёраб тийиб бўлмас.

Арслон бободан улгу олдим етти ёшда
Туркистонни Ватан тутдим аввал бошдан,
Манглайинг зўр бўлсин, болам, тоғу тошдан,
Заҳмат чекмай ҳақ сўзини ёйиб бўлмас.

Тавба қилиб келганларинг қутлуғ бўлсин,
Ҳар банданинг пешонаси ёруғ бўлсин,
Менинг умрим сизга ўрнак-йўриқ бўлсин,
Бил, ўзганинг ризқни асло қийиб бўлмас.

Йил туғилар боғланиб ой, фаслларга,
Муждаларим етиб борсин наслларга,
Юртни севган, ҳақни севган аслларга,
Бил, эзгулик нурдек бўлар, тутиб бўлмас.

Сўз мулкида дона-дона ҳикмат тердим,
Ҳикматларим ила минг ёш сари юрдим,
Тўққиз юз йил наридан мен нидо бердим:
«Ошиқ бўлмай ҳақ дийдорин кўриб бўлмас».

БАНДАСИНИНГ УЧИНЧИ МУНОЖОТИ

Ҳикматларни ўқиб ажиб сабоқ топдим,
Сабоқ бирла, ҳаётимга байроқ топдим,
Ҳожа Аҳмад пойида бир булоқ топдим,
Яхшиликнинг этагидан тутгил, деди.

Бировларга қасд айлама паст бўларсан,
Ул ҳам инсон, нечук, айтгил қасд қиларсан?
Ҳақни севсанг ҳамишалик рост бўларсан,
Ҳаромдан қоч, банд-баҳридан ўтгил, деди.

Ҳар бир-одам ҳақнинг юзи, ҳақнинг ўзи.
Ҳақ шаънига ёмон сўзлаш — шайтон сўзи
Қолмас экан бу тупроқда инсон изи
Аввал охир минг надомат ютгил деди.

Умр елар мисли шамол, тутолмайсан,
Даври қазо келса қочиб кетолмайсан,
Ҳаром луқма тешиб чиқар, ютолмайсан,
Йўқ ўзингни ҳақ йўлида сотгил, деди.

Туғилгандан то чўбин от етгунича,
Орзуларинг рўёб топиб битгунича,
Мункар-накир сўроғини айтгунича,
Эсингни йиғ, жаҳлни тарк этгил, деди.

Яшамоқнинг фарзи асли ибодатдур,
Ҳақдан қўрққан киши ризқи саодатдур,
Шундай иймон, виждон доим саломатдур,
Жаҳолатнинг сўқмоғидан қайтгил, деди.

Тарих бўлур боболарнинг каломи ҳам,
Тарих бўлур тонгга берган саломинг ҳам,
Ҳалол яшаб топган роҳат-оромииг ҳам,
Яхши сўзинг то тириксан, айтгил, деди.

Дунё асли қора қозон деган сўздур,
Бошга нима тушса уни кўрар кўздур,
Фақирликда ҳалол яшаш бўлди тақдир
Бор бойлигим, ҳикматларим—байтим, деди.

Улуғларнинг нигоҳидан ўтган олам,
Улуғларнинг қўлларидан тушган қалам,
Юрагидан томчилаган шодлик, алам,
Бугун сенга дарди-дардли айтдим, деди.

Ҳикматларим ўқир бўлса мисли булбул
Ҳидоятга бошлар бани башарни ул,
Туркистоним, она юртим, заминда гул,
Ҳеч сўлмассан, чин истиқлол пайти, деди.

ҲАЗРАТ ЯССАВИЙНИНГ УЧИНЧИ НИДОСИ

Болам, гапни чўзиш асти ҳожат эмас,
Қисқа гапим—ўтмиш тирик, сира ўлмас.
Кураш толма, ҳақиқатнинг йўли олмос
То оламда иймон ғолиб бўлмагунча.

Барчангизни ҳақ қўлласин, ҳақ қўлласин,
Ҳидоятга, саховатга ҳақ йўлласин.
Золимликнинг пиёласи ҳеч тўлмасин,
Яхшиликдек ҳавзи кавсар тўлмагунча.

Тавба қилдинг, тавба эрур балогардон,
Болам униб-ўссин энди, хушбахт инсон,
Саодатдур, кароматдур тавба, иноң,
Пок бўлмассан тил тавбага келмагунча.

Умр йўли — ерда қуёш акси бўлур
Пок яшасанг — бани одам нақши бўлур,
Раҳмат сўзи барча сўздан яхши бўлур,
Дуо топгил, бақо гули сўлмагунча.

Пок бўлсин-эй, болам, юрган йўлларинг ҳам,
Меҳнат қилиб, нон топгучи қўлларинг ҳам,
Шафқат билан тўлиб-тошсин дилларинг ҳам
То қиёмат раҳм гулин юлмагунча.

Не яхшилик қилсанг ушбу жаҳонда қил,
Сенга бўзлаб келгувчи ҳар инсонга қил,
Ҳатто сени зор йиғлатган ёмонга қил,
Дил бағрини то адолат тилмагунча.

Ҳикматларим айта-айта кетдим мано,
Ҳақ биладур нени ёниб айтдим мано,
Ҳикмат билан авлодларга қайтдим мано,
Биргадурман ҳажр шамоли елмагунча.

Чароғдайин шуъла сочсин илму ҳикмат
Илму ҳикмат адоғидур иззат-ҳурмат,
Омонликни тилар бугун қул Ҳожа Аҳмад,
Ўзлигинг йўқ токи ҳақни билмагунча.

БАНДАСИНИНГ ОХИРГИ МУНОЖОТИ

Тарихимнинг варақлари асрорга бой,
Чарақлайди унинг номи мисоли ой,
Мақбарамас, деймаи асли Семурғ, Хумой,
Яссавийнинг қабрин тавоф этганимда.

Юрагимда тошар ҳислар булоқдайин,
Умид ёнар кўзларимда чироқдайин,
Шивир келар қулоғимга майин-майин,
Яссавийнинг қабрин тавоф этганимда.

Пири комил уқтиради: иймонни бил,
Заминни бил, бошинг узра осмонни бил,
Дўстликни бил, ёнингдаги инсонни бил,
Яссавийнинг қабрин тавоф этганимда.

Эзгуликлар вужудимда тошаверар,
Кўзларимдан шашқатор ёш шошаверар.
Соғинч, қадр-қиммат довон ошаверар,
Яссавийнинг қабрин тавоф этганимда.

Бош урамаи тошларга мен мадад сўраб,
Куч қуйилар гирдоб мисол таним ўраб,
Кетсам дерман самоларга елка тираб,
Яссавийнинг қабрин тавоф этганимда.

Тарихимдан ўзга тарих даркор эмас,
Ўзлигини билган биров ҳаққин емас.
Еру осмон йиғлаб менга бир сўз демас
Яссавийнинг қабрин тавоф этганимда.

Қачон бўлгай аҳли ғариб аҳволи бут?!
Пушаймонман, қирқ ёшимда дилимда ўт,
Кўзимда ўт, қўлимда ўт, йўлимда ўт,
Яссавийнинг қабрин тавоф этганимда.

Етти осмон, руҳи поклар, айланг карам,
Битмас афсус, битмас тавба, битмас алам,
Дийдорингга насиб этгил, эй мукаррам,
Яссавийнинг қабрин тавоф этганимда.

Темур УБАЙДУЛЛО.

СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН

(ВИЛОЯТ ХОТИН-ҚИЗЛАРИ ҚЎМИТАСИ РАЕСАТИНИНГ КЕНГАЙТИРИЛГАН ЙИҒИЛИШИДАН)

Ота-боболаримиз ҳамиша айтиб келдилар: Аёлнинг ўрни — бешик ёнида! Хўш, бу нима дегани? Тан олиш керакки, узоқ вақт бу сўзнинг асл маъносига тушунмай яшадик. Ва собиқ Совет тузуми мафкураси берган тил билан айтдикки: бешик ёнида ўтириш — қолоқлик белгиси, аёл билан эркакнинг ҳуқуқи тенг, демак жамият тараққиётига ҳам теппатенг ҳисса қўшишимиз керак! Аслида эса боболаримиз сўзи замирида аёлни уйга боғлашдек саёз тушунча эмас, балки худди ана шу тараққиёт ташвиши, ватан тақдири, миллат тақдири ётганини мана энди англаб етаяпмиз.

Бу ҳақда вилоят хотин-қизлар қўмитаси ташаббуси билан ўтказилган «Соғлом авлод учун» мавзуидаги йиғилишда очиқ-ойдин сўз юритилди.

— Президентимиз Ислом Каримовнинг ташаббуси билан «Соғлом авлод учун» орденининг таъсис этилиши бежиз эмас, — деди сўзга чиққан республика диагностика марказининг директори **Дилфуза Ғуломова.** — Модомики, мустақиллик йўлини танлаган эканмиз, уни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш учун соғлом, фидойи фарзандларни ҳам тарбиялашимиз керак. Афсуски, бу соҳада ҳал этилиши лозим бўлган муаммолар жуда кўп. Кўпчилик аёлларимиз ўз фарзандларининг соғлом ривожланишига бефарқ муносабатда бўладилар. Очиқ айтаман: республикамизда икки ойгача бўлган чақалоқларнинг 30 фоизи, олти ойгача бўлган чақалоқларнинг 70 фоизи она сутидан маҳрум. Оналар турли енгил-елпи сабаблар билан гўдакларини жуда эрта сутдан ажратмоқдалар. Бу эса ўша боланинг организми касалликка тез чалинувчан ва нимжон ўсишидан далолатдир. Унутманг, на «Малиш», на эчки, на сигир сути она сутига тенг келолмайди! Болани иложи борича 1,5—2 ёшгача эмизиш шарт!

Д. Ғуломова шифокор мутахассис сифатида ўзини ташвишлантириб келаётган кўпгина масалалар хусусида куюниб сўзлади, таклифларини айтди. Айниқса, унинг қизларни эрта турмушга бермаслик ва қариндош-уруғлар билан қуда бўлмаслик тўғрисидаги асосли мулоҳазалари баҳс-мунозарага айланиб кетди.

— Соғлом онадан соғлом фарзанд туғилади, — деди суҳбатни давом эттирган республика хотин-қизлар қўмитаси раисининг муовини **Дилбар Ғуломова.** — Маълумотларга қараганда республикамизда 700 минг бола бўлса, уларнинг қарийб 1500 таси носоғлом ва ногирон болалардир. Бунинг сабабини кўпроқ қариндош-уруғ оиланинг фарзандларида, ичкилик ичиш ва гиёҳвандлик дардига мубтало бўлган аёлларнинг зурриёдларида кузатаяпмиз. Менимча, «Соғлом авлод учун» кураш бошланган экан, энг аввало ишни хотин-қизлар тарбиясидан бошлашимиз керак.

Вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг биринчи котиби **Наима Жабборова** кўпчиликнинг дилидаги гапларни айтди.

— Хотин-қизлар муаммоларини жамоатчилик йўли билангина ҳал этиб бўлмайди, — деди у. — Шунинг учун ҳар бир маҳалла қўмитасида, ҳокимиятларда бу иш билан шуғулланадиган штатлар очилиши керак. Иккинчидан, аҳлоқий тарбияни изга солиш учун «Оила ва никоҳ» тўғрисидаги қонунга ўзгартишлар киритиш лозим. Енгилтаклик орқасидан ҳомиладор бўлиб, боласини ташлаб кетадиган, ичкилик ва гиёҳвандлик, енгил ҳаёт кечириш билан шуғулланадиган аёлларга қонуний жазо белгиланиши унда аниқ кўрсатилишини таклиф қиламан.

Йиғилишда Тошкент шаҳар хотин-қизлар қўмитаси раиси **Муборак Юнусхўжаева**, шоира **Ойдин Хожиева, Нилуфар**, олима **Хотима Шайхова** ва бошқалар жойларда хотин-қизлар қўмиталари фаолиятини жонлантириш, ёрдамга муҳтож, камқонли аёлларга ёрдам беришни яхшилаш масаласи ҳақида ўз фикрларини ўртоқлашдилар.

Шоира Ойдин Хожиева таъкидлаганидек, халқ — маданий-тиббий илдизига қайтмаса, у халқ бўлмайди. Жамиятга соғлом фарзандлар керак. Бу фақат мустақилликни сақлаб қолиш учунгина эмас, бузилиш ёқасига келаёзган наслимизнинг улуғворлигини тиклаш, миллатимизнинг келажак тақдири учун ҳам зарур!

Қизғин баҳс-мунозарага бой тарзда ўтган бу йиғилишда эл севган хонандалар Олмахон Хаитова ва Қувондиқ Искандаровлар ҳам иштирок этиб, танаффус пайтида маданий хизмат кўрсатдилар.

Давра суҳбатида вилоят ҳокимининг ўринбосари Баҳодир Махситов қатнашди.

Зарифа ЭРАЛИЕВА.

Суратларда: чапда Дилфуза Ғуломова; суҳбат иштирокчиларидан бир гуруҳи.

МЕҲР-МУРУВВАТ КУНДА КЕРАК

ҲАР БОЛАГА ЎН МИНГДАН

Тошкентдаги иккинчи болалар интернатида тарбияланаётган бир гуруҳ етимлар номига жамғарма дафтарчалари очилди. Ўрта Осиё темир йўли «Қизил ярим ой» комитети уларнинг ҳар бирига ўн минг сўмдан пул ўтказди.

— Фақат етим-есирларга эмас, ёрдамга муҳтож катталарга ҳам баҳолиқудрат мадад беряпмиз, — деди комитет раиси О. Елохова. Бу маблағ аъзолик бадалларидан, корхоналар, ташкилотлар ва хусусий кишиларнинг ҳайр-садақаларидан иборат.

Бир неча йил муқаддам Қизил ярим ой жамияти йўл комитети ҳузурида «Меҳр-мурувват» ҳайрия хизмати ташкил этилган эди. У Ўрта Осиё темирйўли шифохонаси ва бошқа муолажа муассасавинлари негизида барпо этилган бўлиб, республика соғлиқни сақлаш, ижтимоий таъминот идоралари, жамоат ташкилотлари билан мустаҳкам ҳамкорликда ишламоқда. Қирққа яқин шафқат ҳамширалари қарияларга, ёрдамга муҳтож темирйўлчиларга исталган вақтда жамоатчилик асосида ёрдам беришга тайёрдирлар. О. Синева, Л. Егорова, Р. Муслимова, Т. Эгимова, Р. Мавлонова ҳамда ёрдам беришдан ҳеч қачон бош тортмайдиган бошқа ҳамширалар номини миннатдорлик билан тилга оладилар.

ЎзА мухбири.

РЕСПУБЛИКА АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИДА

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг ҳайъатида 19 май куни янги ташкилот — Ўзбекистон Республикасида футболни ривожлантириш жамғармаси низоми рўйхатга олинди.

Бундан ташқари Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 12 мартдаги «Ўзбекистон Республикасида жамоат бирлашмалари низомларини рўйхатга олишни тартибга солиш тўғрисида»ги қарорини бажариш юзасидан Ўзбекистон Халқ демократик партияси, Касаба уюшмалари федерацияси, Ўзбекистон Табиатни муҳофаза қилиш жамияти қайтадан рўйхатга олииди.

(ЎзА).

ЧИНОЗ РАЙОНИ ЯНГИЛИКЛАРИ

ҲАМ АРЗОН, ҲАМ ПИШИҚ

Район таъмирлаш ишлаб чиқариш корхонасидаги янги цехга Тошкентдаги тажриба-механика заводидан келтирилган дастгоҳлар ўрнатилди. Ҳар бир дастгоҳда кунига 500 донадан ғишт тайёрлаш мумкин.

Бахтиёр Кичикбоев, Иброҳим Иномов, Наби Абсалямов ва Бахтиёр Ҳайдаровлар тайёрлаётган шлакбетон ғиштлар енгил, мустаҳкам, арзон. Корхонанинг янги маҳсулотига талаб ортиб бормоқда.

Цехда йил охиритача 2,5 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилади. Бу ерда харидорларга қулайлик ҳам яратилган: корхона ҳайдовчиси Володя Климов ўз машинасида ғиштларни бир зумда юклаб беради.

ЯНГИ МУЗЕЙ

Илҳом Шарипов номидаги ўқувчи ва ёшлар ижодий марказида «Мардлик-мангулик» музейи очилди. Унинг экспонатлари Улуғ Ватан урушида ҳамда афғон тупроғида ҳалок бўлган жангчиларга тегишли суратлар, ҳужжатлар, орден ва медаллардан иборат.

Музей ташкил этишда райондаги барча маҳалла фаоллари иштирок этдилар.

ШИФОБАХШ СУВ

Район нон комбинатида ишлаб чиқарилаётган минерал сувга ана шундай ном берилди. Бу сув дастлаб Янгийўлдаги кўзи ожизлар санаторийсидан келтирилиб, шу ерда қайта тайёрланмоқда.

Шифобахш сув харидорларга манзур бўлмоқда.

Ҳ. ШЕРОВА.

• *Мамлакатлар, одамлар, одатлар*

КЎЗ КЎРИБ, ҚУЛОҚ ЭШИТМАГАН...

«Вокруг света» журналида Тойтўра Ботирқуловнинг жуда қизиқ мақоласи босилган. Муаллиф ўз мақоласида қирғиз чўпонларининг кўз кўриб, қулоқ эшитмаган ғаройиб одатлари хусусида сўз юритади. Ишончимиз комилки, муштарийларимиз ҳам бу одат борлигини билишмайди. Келинг, яхшиси, мақолани биргаликда ўқиб чиқайлик. Эҳтимол, юртимизда яшаётган қирғиз оғайниларимиз орасида элатдошларининг қадимий удумларини биладиган кишилар топилиб қолар...

Жолок — қон сўрувчи каналарнинг бир тури. Жанубий Қирғизистонда яшайдиган қирғизларнинг айтишича, у тупроқ остида 40 йилча умр кўради. Каналар эски яйловларда урчиб кўпайгач, ўз қурбонлари — қўй, сигир, туяларни узоқ вақт кутиб ётади. У айниқса, қўйларга қирон келтиради: баҳор пайтларида қишдан силласи қуриб чиққан қўйларнинг бутун танаси бўйлаб то кузгача «саёҳат» қилиб юради. Кана жуда очофат, ўз ҳажмига нисбатан икки-уч ҳисса кўп қон сўради, катталашади. Қўйлар уларнинг касофатидан кўплаб нобуд бўлади.

Қирғиз чорвадорлари узоқ асрлардан бери ана шу хавфли махлуққа қарши курашиб келади. Бунинг учун дастлаб улар урчиган жойлар аниқланади. Аниқлаш эса осон эмас. Чунки каналар жуда майда бўлишидан ташқари, ранглари ер ранги билан бир хил, тезда илғаб олиш қийин. Тажрибали чўпонлар қўйларни яйловга ҳайдашдан олдин ўша яйлов тупроғидан намуна олиб, офтобга ёйиб қўядилар. Бир неча дақиқадан сўнг таналарига иссиқ ўтган каналар тупроқда ғимирлаб қоладилар. Демак, бундай яйловларда сурувларни боқиш мумкин эмас. Бу қўйларни очкўз қонхўрлардан сақлашнинг бирдан бир йўли ҳисобланади. Лекин барибир уларнинг ҳужумидан қутилиш мушкуллигича қолаверган.

Ўша пайтларда собиқ иттифоқ ветиринария фани каналарга қарши курашнинг самарали усулларига эга эмасди. Баъзи ветеринарлар қўйларга спирт суртиб кўрдилар, укол қилдилар. Лекин фойдаси бўлмади. Аксинча, жониворларни азобга қўйдилар.

Каналар қўйларга қирон келтираётган кунларнинг бирида кекса чўпонлар жолокчини эслаб қолдилар, уни қидириб, ёрдамга чақирдилар. Жолокчи дегани каналарни қўйлар танасидан ҳайдайдиган ноёб қобилиятли киши.

Жолокчи касби ниҳоятда хавфли касб. Бу касб қурбонлар бериб эгалланган: жолокчи бўлиши кутилган бола кўпинча туғилгандан икки-уч соат ўтгач нобуд бўлаверган. Қирғизларнинг ўзлари ҳам бундай касб эгаси борлигини билишмайди. Ёшларку афсона дейишади. Лекин бир замонлар жолокчилар чўпонларга самарали ёрдам беришган.

Жолокчилар қандай тайёрланган? Биз бу ҳақда кекса жолокчидан эшитиб, қулоқларимизга ишонмадик.

Бўлажак жолокчилар учун улар туғилмасдан аввал махсус уйқу дори тайёрлашган. Шу мақсадда қўйнинг ичи ғовак суягини тозалаб, бир томонини пармалаб тешадилар. Сўнг еттита канани ушлаб, суяк ичига қўйиб юборадилар. Ҳаво кириб туриши учун тешикни пахта билан беркитадилар.

Суяк ичидаги каналар маълум муддат ўтгач оч қолиб, бир-бирларини ейишга тушадилар. Ниҳоят барча шерикларини пок-покиза тушириб, «бўрдоқи» бўлган семиз канани ўлдириб, қуритадилар. Қуритилган жолок майдаланиб, порошок ҳолига келтирилади. Худди ана шу порошок бўлажак жолокчи — гўдак учун илк озуқа бўлади.

Гўдакнинг тақдири ҳали у туғилмасдан олдин ҳал этилади. Чақалоқ туғилиши билан кана порошоги қайноқ сувда эритилади. Эритма гўдакнинг лабларига суртилади. Шу тариқа ўта хавфли заҳар норасиданинг ошқозонига тушади.

Порошокнинг заҳарли эканлигини, ундан гўдаклари ҳалок бўлиши мумкинлигини ота-оналари жуда яхши билишган. Билиб туриб, таваккалига иш тутишган: ё омад ёки кулфат. Бўлажак жолокчи ана шу икки йўл орасида пайдо бўлган.

Ҳозир Қирғизистонда ягона жолокчи Абдуқаюм Сатторов соғ-саломат яшаб юрибди. Унинг ота-боболари бир пайтлар бой чорвадорлардан ҳисобланишган. Лекин ўтган асрнинг охирларида унинг бобоси Темирбой кутилмаганда бор бойлигидан мосуво бўлди. Уларнинг сурувларига каналар ҳужум қилишганди. То жолокчини топиб келгунларича барча қўйлар қирилиб кетди.

Шунда энг кекса ҳисобланган Темирбой ўз оиласи орасидан жолокчи етиштиришга қасам ичади ва ўзи кана порошоги тайёрлайди.

Оила бошига тушган кўргуликлардан кўп ўтмай Темирбойнинг кичик укаси қиз кўради. Гўдак қиз бўлсада, таваккалига унинг лабларига порошокдан суртадилар. Бурайла ўлмади, лекин, ниҳоятда касалванд бўлиб ўсди. Ўн ёшга етганда жолокчилик вазифасини бажаришга киришди. Лекин узоқ яйловларга қиз болани юбориш қийин, бунинг устига у нимжон. Шунда Темирбой қиз боладан жолокчи чиқмаслигини билди. Худди шу пайтда ўз ўғли Сатторнинг хотини ҳомиладор эди. Келин ўғил туғди. Темирбойнинг кампири Иззат невараси лабларига порошок эритмасидан суртди. Бутун оила юракларини ҳовучлаб натижасини кутабошлади. Гўдак қимир этмайди, икки-уч кун ўтса-да, унда ҳаёт аломатлари сезилмайди. Фақат аранг нафас олади.

Иззат кампир қайсар чолини қарғайди:

— Сен неварамни заҳарладинг!

Кампир Бурайласидан айрилиб юрак олдириб қўйган эди.

— Ўлса пешонамиздан кўрамиз. Тақдирни азалдан қочиб бўлмайди, — совуққонлик билан жавоб беради бобо.

Беш кундан сўнг бола заиф овозда йиғлади. Бор-йўқ ҳолатга тушган онаси унга кўкрак тутди. Гўдак энтикиб эмабошлади. Иззат кампир хурсандчиликдан йиғлаб юборди:

— Менинг ўғлим тирик, у ўлмайди, болам узоқ яшайди!

Хушхабар бутун овулга тарқалди. Уруғ-аймоқлар йиғилишиб, болага Абдуқаюм исмини беришди.

Абдуқаюм олти ёшга етгунча жолокчи эканлигини билмади. Бир куни бобоси уига шундай деди:

— Ўғлим, сен жолокчисан. Сен қўйлардан каналарни ҳайдаш қудратига эгасан. Бунинг учун оғзингга сиққунча сув олиб, касалланган қўйга пуркайсан. Шунда барча каналар битта қолмай ерга тўкилади. Юр, ўғлим, сени бир чўпон чақиряпти, унга ёрдам бер...

Абдуқаюм Сатторов ҳикоясидан:

— Ўшанда олдимга бир талай қўйларни ҳайдаб келишди. Сув беришди. Қўйларга пуркадим. Кейин уйга кетдик. Эртасига барча каналар ерга тўкилганини айтишди. Бобом мени эркалаб, мақтади.

Урушдан сўнг мени кўпинча Ўзбекистоннинг Охунбобоев, Олтиариқ каби районларига чақиришарди. Менинг ишларимни рус ветеринарлари кузатиб туришарди. Оғзимдаги сув каналарга қандай таъсир этишини ўзим билмасдим. Қўйларга сув пуркаганимдан сўнг каналар ерга битта қолмасдан тўкилиб, тупроқ остига кириб кетишарди ва узоқ йилларгача қораларини кўрсатишмасди.

Ўз ҳаётим давомида минглаб қўйларга сув пуркадим. Шу пайтгача ёрдамим самарасиз бўлганлиги ҳақида шикоят эшитмаганман. Сув пуркаётганимда ҳеч қандай сўз айтмайман, дуо ҳам ўқимайман. Фақат қўйларга эмас, балки, мол ва туяларга ҳам сув пуркайман. Мен сизга айтсам, улкан туянинг узун бўйнини чўзиб, ожиз ҳолда чўзилиб ётганини кўриш жуда ачинарли эди. Менинг «сеанс»имдан сўнг моллар ҳам, туялар ҳам енгил тортиб қолишарди.

Абдуқаюм Сатторов 64 ёшда, Ўш вилояти, Фрунзе районидаги «Қадамжой» давлат хўжалигига қарашли Қисиқ деган овулда яшайди, механизатор бўлиб ишлайди.

Кана одамни чақадими? Айтишларича чақар экан. Кана чаққан одамнинг иссиғи бирдан кўтарилиб кетади, тили айланмайди, кўзлари юмилади, фақат исиб кетаётганини имо-ишора билан билдиради. Агар яқин орада оқар сув бўлса, кана чаққан кишини ечинтириб, сувга ташлаб, ушлаб турадилар. Гарчи сув совуқ бўлса-да, у иссиқдан безовталанади. Ярим соат, бир соатлар ўтгач, ўзига келади, кўзлари очилади, гапириш қобилияти тикланади. Сўнг: «Совуққотиб кетаяпман» дейди, тиши тишига тегмай қалтирайди. Шу билан даволаш ниҳоясига етади. Агар оқар сув бўлмаса, кана чаққан киши устидан (кийимларини ечиб) совуқ сув қуядилар.

Шундай қилиб, жолокчилар ҳақидаги ҳикоямиз ниҳоясига етди. Ёзганларимизга кўпчилик ишонмаслиги мумкин. Лекин Қирғизистонда ана шундай одам бор.

Рус тилидан Эсон ҚОСИМОВ таржимаси.

• ЎҚИНГ, БУ ҚИЗИҚ! •

• *Шунақаси ҳам бўлади*

ЮРАГИ ДОШ БЕРМАДИ

Ревда шаҳрида яшовчи пенсионер кампир нақд бир йил касаллиги учун кўчага чиқмади. Бир йилдан сўнг ҳассасига таяниб, яқин орадаги озиқ-овқат магазинига кириб, кўзларига ишонмади: тухумнинг ҳар бир донаси 26 сўмдан деб ёзиб қўйишибди. Бечора кампирнинг юраги дош бермади, магазиннинг ўзида «гуп» этиб йиқилди.

ОНАСИНИ ҲАМ АЯМАДИ

Троицк шаҳрида куппакундузи даҳшатли портлаш юз бериб, тўрт қаватли турар-жой биноси қуюқ чанг-тўзон ичида қолди. Кейинчалик маълум бўлишича, О. Сидоров деган пиянисга уйда ким хўжайин эканлигини кўрсатиб қўймоқчи бўлиб, газ билан «ҳазиллашган» экан. Унинг бу «ҳазили» 44 ёшли онасининг бошига етди.

Суд О. Сидоровни 8 йил муддат билан аҳлоқ тузатиш-меҳнат колониясига юбориш тўғрисида ҳукм чиқарди. У бир корхонага қарашли бинога етказган зарари учун 4 миллион сўм тўлаши ҳам керак.

РИГАЛИКЛАРНИНГ АНТИҚА УСУЛИ

Троллейбусга махсус назоратчилар гуруҳи чиқишди. Улар билети йўқ пенсионерни пастга тушириб, газли баллон билан «ишлов» беришди, «қора таёқ»да бироз «силаб» қўйишди. Кўнгли оғритан пенсионер полицияга шикоятга борди, ўзида талон борлигини айтди. Назоратчилар эса бу талон қалбаки деб туриб олишди. Ҳозир бу можаро тергов қилинмоқда. Лекин текширишнинг ана шу усулини ихтиро қилганлар хурсанд. Чунки бир ойнинг ўзида ҳазинага 500 минг рублис қайтарилди-да!

КАСОФАТИ ШЕРИКЛАРИГА УРДИ

Челябинскийнинг «Трактор» хоккейчиларига Италияда дам олиш насиб қилмаган экан. Уларни Римдаги аэропортга тушишлари билан автоматчилар қуршовида паспорт хизмати биносига олиб киришди, кейин самолётга ўтқизиб, Москвага қайтариб юборишди. Бунинг сабаби, хоккейчи туристлардан бири бож қоидасини бузган экан.

(«ТРУД»дан).

МАТЕМАТИКА ОЛАМИГА САЁҲАТ

ҚИБРАЙ туманидаги Арғин қишлоғида жойлашган А. Матқобулов номли ўрта мактабда машҳур математик олим, академик С. Сирожиддинов таваллудининг 75 йиллигига бағишланган «Математика оламига саёҳат» деб номланган кеча бўлиб ўтди. Унда Тошкент Давлат дорилфунунининг олимлари Нўъмон Сатимов, Шокир Фармонов, туман халқ таълими бўлими мудири Усмонали Мусаев, мактабнинг математика фани ўқитувчилари Боймат Тошменов, Машрабжон Маметов, Бекен Назаровлар қатнашиб, ўқувчиларнинг бир қанча саволларига жавоб қайтардилар.

Ушбу кечада академик С. Сирожиддинов хотирасига бағишлаб ўтказилган «Энг иқтидорли ўқувчи» кўрик-танловига якун ясалди. Академик номидаги совринлар мактабнинг энг аълочи ўқувчилари С. Норбоев ва К. Бейсебоевларга топширилди. Шунингдек, туман халқ таълими бўлими мудири У. Мусаев «Ёш математиклар» тўгарагининг энг фаол қатнашчиларига ҳам турли совғалар тақдим этди. Кеча барча қатнашчиларда катта таассурот қолдирди.

Т. ҚОДИРОВ.

Муҳаррир Н. НАСИМОВ.

ЭЪЛОНЛАР, БИЛДИРУВЛАР

«ШИМКЕНТШИНА» акционерлик жамиятининг расмий дистрибьютери бўлмиш

«БУТРИК ЛТД» ФИРМАСИ

ТОШКЕНТДАГИ ОМБОРДАН

«ВАЗ-2107», «ГАЗ-31», «КАМАЗ», «МАЗ» автомобиллари учун АВТОПОКРИШКАЛАРНИ, шунингдек ҳар хил модификациялардаги тракторлар учун ПОКРИШКАЛАРНИ

СОТАДИ

МАҲСУЛОТ ОЛИНГАНДАН КЕЙИН ҲАҚ ОЛИНАДИ.

(3712) 35-46-93 телефони бўйича қўнғироқ қилинсин.

АҲОЛИ ДИҚҚАТИГА

ЗАЕМ облигацияларини 1993 йил 1 февралгача алмаштириш ҳақидаги қарорга қўшимча киритилиши муносабати билан вилоят омонат банки шохобчаларида 1982 йилги давлат заёмлари облигацияларини Ўзбекистон Республикасининг 1992 йилги заём облигацияларига алмаштириш давом этаётганлигини маълум қиламиз.

Ҳурматли фуқаролар! Заёмларингизни ўз вақтида алмаштиринг. Унда сиз ўз ҳамёнингизга барака киритган бўласиз.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ БАНКИ БОШҚАРУВИ.

Тошкент туманидаги Ғ. Абдуллаев номли 22-ўрта мактабнинг ўнинчи синфини тугатганлиги тўғрисида 1985—1986 ўқув йилида Рихсиев Раҳим Шокирович номига берилган

ЙЎҚОЛГАН

№ 964941 сонли шаҳодатнома

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент вилоят ҳокимлиги «Ташкентская правда» газетаси муҳаррири А. Т. Пукемовга онаси

Людмила ТИМОФЕЕВНА ПУКЕМОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«Тошкент ҳақиқати» газетаси жамоаси «Ташкентская правда» газетаси муҳаррири А. Т. Пукемовга онаси

Людмила ТИМОФЕЕВНА ПУКЕМОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент ҳақиқати

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Телефонлар:

ХАТЛАР ВА ОММАВИЙ ИШЛАР БЎЛИМИ — 33-40-48.

АХБОРОТ, ТИЖОРАТ ВА ЭЪЛОНЛАР БЎЛИМИ — 33-99-15.

● Эълон ва билдирувлар кечиктирилмай чоп этилиши кафолатланади.

● Факт ва далилларнинг ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар.

● Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар Бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Индекс: 64672. 1 2 3 4 5 6

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000094. Буюртма Г—224. 30675 нусхада босилди, ҳажми—2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти—20.30. Босишга топширилди — 23.00.